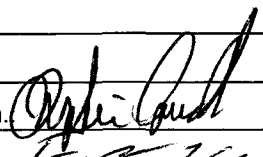
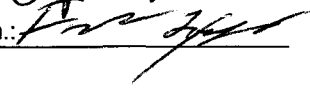

KI-notat nr.: 23/2011 - Bakgrunn for vedtak

Måsøval Settefisk AS/Reguleringer og vannuttak fra		
Søker/sak:	Laksåvassdraget	
Fylke/kommune:	Sør-Trøndelag/Hitra	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.
Saksbehandlere:	Pernille D. Bruun og Frank Jørgensen	Sign.
Dato:	02 JAN 2012	
Vår ref.:	NVE 200903149-22	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til reguleringer og vannuttak fra Laksåvassdraget i Hitra kommune, Sør-Trøndelag

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	4
Høring og distriktsbehandling	5
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	11
Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse	15
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	17
NVEs vurdering	21
NVEs konklusjon	30

Sammendrag

Søknaden fra Måsøval Settefisk AS gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til vannuttak og reguleringer i Laksåvassdraget i Hitra kommune i Sør-Trøndelag. Saken behandles i henhold til reglene i kap. 3 i samme lov.

Måsøval Settefisk AS avdeling Laksåvika har en tillatelse fra Fiskeridirektoratet til en produksjon på 500 000 sjødyktig settefisk. Selskapet har søkt om en økning av tillatelsen til 3 millioner sjødyktig settefisk.

Dagens vannuttak skjer fra Laksåvatnet som reguleres 2,5 m etter avtale med grunneiere. Langvatnet - Eklingsdalsvatnet reguleres 1,5 m. Det er bygget betongdammer i utløpet av Langvatnet og Laksåvatnet. Det slippes ikke minstevannføring fra de to vannene.

Måsøval Settefisk AS søker i tillegg til opprettholdelse av eksisterende regulering av Laksåvatnet om tillatelse til å øke reguleringen i Langvatnet - Eklingsdalsvatnet med 2 meter, som sammen med eksisterende regulering gir 3,5 meter mellom LRV på kote 20,86 og HRV på kote 24,36. Selskapet har

også søkt om å etablere et nytt reguleringsmagasin i Setervatnet med en regulering på 2,65 meter. Setervatnet er i dag uregulert og ligger i et område som fremstår som urørt. Med 2,65 meter regulering gir Setervatnet noe mindre reguleringsmagasin ($145\,000\text{ m}^3$) sammenlignet med Langvatnet – Eklingsvatnet ($740\,000\text{ m}^3$) og Laksåvatnet ($210\,000\text{ m}^3$).

I Jakopsdalsbekken som renner fra Setervatnet til Langvatnet er det foreslått en minstevannføring på $1\text{ m}^3/\text{min}$ ($16,7\text{ l/s}$). I Sloelva, elvestrekningen mellom Langvatnet og Laksåvatnet, er det foreslått å slippe en minstevannføring på $2\text{ m}^3/\text{min}$ ($33,3\text{ l/s}$). I Laksåelva som renner fra Laksåvatnet og ut i sjøen er det ikke foreslått slipp av minstevannføring.

Vannbehovet ved en produksjon på 3 millioner smolt er oppgitt til å være $18\text{ m}^3/\text{min}$ (300 l/s) i snitt gjennom året, mens maksimalt forbruk er oppgitt til $37\text{ m}^3/\text{min}$ (617 l/s). Det vil ikke bli gjort endringer av rørledningene. Det er vei opp til dammen i Laksåvatnet og til Langvatnet. Betongdammen i Langvatnet skal bygges på. I Setervatnet skal det bygges en jorddam. Det er ikke tilkjennegitt noe behov for etablering av nye veier, massetak eller deponi.

Dammen i utløpet av Laksåvatnet hindrer oppgang av anadrom laksefisk. Dette gjelder også dammen i Langvatnet-Eklingdalsvatnet, men den ligger ovenfor Laksåvatnet. Det søkes om å få opprettholde dammen i Laksåvatnet som fiskesperre.

Vassdraget har en naturlig laks- og sjørrettførende strekning på ca. 7 km, inkludert Laksåvatnet, Langvatnet-Eklingdalsvatnet og Setervatnet. Det er påvist lave tettheter av ørretunger i Sloelva og Jakopsdalselva. Laksunger ble ikke påvist. Det finnes elvemusling i Sloelva. Elvemusling er en truet art og har status sårbar på Norsk Rødliste 2010. I de tre vannene er det tette bestander av ørret. Det finnes også ål i vassdraget. Ål er registrert som en kritisk truet art på Norsk Rødliste.

Hitra kommune anbefaler at Måsøval Settefisk AS får tillatelse til regulering av Laksåvatnet, Langvatnet-Eklingsdalsvatnet og Setervatnet og til opprettholdelse av fiskesperren i utløpet av Laksåvatnet slik som omsøkt. Hitra kommune ber NVE vurdere avbøtende tiltak i egnede nabovassdrag for å fremme produksjon, levevilkår samt oppgang av villlevende laks/sjørret i disse. Kommunen ber NVE også vurdere å pålegge Måsøval settefisk AS opprydding/hogst av gammel skog etter tidligere neddemninger samt etter eventuelle nye neddemninger.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at av hensyn til anadrom laksefisk og elvemusling må fiskesperren fjernes og det bør settes krav om minstevannføring i vassdraget. Fisken må sikres passasje også forbi dammen i Langvatnet. Fylkesmannen mener at dagens reguleringshøyde på 2,5 m i Laksåvatnet kan opprettholdes. Videre mener Fylkesmannen at reguleringen av Langvatnet-Eklingdalsvatnet ikke må overstige 2 m og at det ikke skal gis tillatelse til regulering av Setervatnet. Fylkesmannen uttaler videre at trær og busker skal fjernes fra reguleringssonene.

Sametinget har ingen spesielle merknader til søknaden om reguleringer, vannuttak og fiskesperre i Laksåvassdraget.

Hitra kultiveringslag skriver at vassdraget må åpnes for oppgang av anadrom laksefisk og at Setervatnet må forbli uberørt. Laget mener at samlet regulering av Langvatnet ikke må overstige 2,5 m og at det må slippes minstevannføring.

Eksisterende reguleringer og vannuttak fremstår i dag som tidvis skjemmende for landskapsbildet og har påført det biologiske mangfoldet i vassdraget ulemper. Det er spesielt fiskesperrene, lave vannføringer i Laksåa og Sloelva og inngrepene i Laksåa som har påført skade på miljøet. Økt regulering av Langvatnet-Eklingdalsvatnet og ny regulering av Setervatnet vil påføre vassdraget ytterligere negative konsekvenser for temaene landskap og biologisk mangfold.

NVE mener at en formalisering av eksisterende reguleringer og vannuttak, gjennom en konsesjonsbehandling etter vannressursloven, vil kunne bedre forholdene i vassdraget. En konsesjon vil inneholde vilkår for bl.a. å ivareta de natur- og landskapsmessige forholdene i vassdraget.

NVE mener som Fylkesmannen at reguleringen av Setervatnet gir et lite reguleringsmagasin samtidig som reguleringen vil gi store inngrep i et urørt område og tap av INON-områder med høy verdi. Langvatnet – Eklingdalsvatnet er allerede regulert og en økt regulering av dette vatnet vil gi et betydelig større reguleringsmagasin. Et økt reguleringsmagasin i Langvatnet- Eklingdalsvatnet vil bety mye for vannforsyningen til settefiskanlegget, særlig på sensommeren, samtidig vil et økt magasin gi mulighet til å kunne opprettholde en viss minstevannføring i Sloelva samt et ev. framtidig slipp av minstevannføring i Laksåa hele året, uten at det vil gå utover vanntilførselen til settefiskanlegget.

NVE mener at en tillatelse til regulering av Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet og vannuttak som legger til rette for utvidelse av settefiskanlegget fra 500 000 til 3 000 000 settefisk vil gi fordeler i form av lokal verdiskapning og næringsaktivitet og bidra til å sikre arbeidsplasser, ev. opprettelse av nye. Skader og ulemper for allmenne interesser kan etter vår vurdering avbøtes på en god måte gjennom fastsettelse av vilkår i konsesjonen. En konsesjon etter vannressursloven gir dessuten vassdragsmyndighetene bedre anledning enn i dag til å føre tilsyn med anlegget for å påse at vassdraget utnyttes i samsvar med de krav og forutsetninger som er satt.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved fortsatt regulering av Laksåvatnet, økt regulering av Langvatnet-Eklingdalsvatnet og vannuttak fra Laksåvatnet er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Måsøval settefisk AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til disse tiltakene. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

NVE mener at en regulering av Setervatnet medfører ulemper av betydning for allmenne interesser. Fordelene ved dette omsøkte tiltaket oppveier ikke ulempene, og kravet i § 25 i vannressursloven er etter vår mening ikke oppfylt.

Når det gjelder opprettholdelse av dammen som fiskesperre i Laksåvatnet viser NVE til eget vedtak.

NVE legger til grunn at dammene i Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet og regulering av de to vannene er basert på et lovlig etablert vassdragsanlegg. Eventuelle tiltak for at anadrom laksefisk skal kunne komme forbi dammene, må følges opp med grunnlag i vilkår som blir fastsatt i konsesjonen for vannuttak og regulering, dersom det da ikke blir gitt tillatelse til å stenge vassdraget for oppgang av anadrom laksefisk.

Det er ikke lenger krav om fysisk stenging av anadrome vassdrag nedenfor vanninntak til settefiskanlegg, men kun krav om at vatnet skal være smittefritt ved innføring i anlegget. Grunnet høyt humusinnhold i vassdraget må anlegget foreta betydelige investeringer dersom de skal etablere smittesperrer på inntaksvatnet.

Vassdraget er sterkt preget av fysiske inngrep. Dette gjelder særlig Laksåa, men også Sloelva. Laksåa må restaureres slik at den igjen kan fremstå som en naturlig elv rent landskapsmessig og slik at den igjen kan bli et leveområde for fisk og bunndyr. NVE mener at det er en stor ulempe at dammen hindrer laks og sjørret i å vandre opp i Laksåvatnet og Eklingdalsvatnet.

Tiltak for å gi anadrom laksefisk oppvandringsmuligheter i Laksåvassdraget samtidig med at det blir gitt pålegg om slipp av minstevannføring i Laksåa og Sloelva, vil kunne bidra til at vassdraget får økt verdi spesielt for sjørretbestanden lokalt og regionalt. Oppgang av anadrom laksefisk vil også kunne gi elvemuslingbestanden nye livsbetingelser. Dersom NVE pålegger selskapet å fjerne fiskesperren vil det bety store utgifter over kort tid for selskapet, og NVE vil da indirekte kunne tvinge selskapet til å takke nei til konsesjonen og dermed ikke ha mulighet til å utvide sin produksjon. NVE mener likevel at målsettingen må være at fiskesperren fjernes på sikt dersom forholdene ellers i vassdraget er slik at dette vil ha en positiv virkning.

Når det gjelder en nærmere vurdering av søknad om fortsatt stenging av vassdraget for oppgang av anadrom laksefisk viser vi til eget vedtak, fattet samtidig med dette vedtaket om reguleringer og vannuttak i vassdraget.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Måsøval Settefisk AS, datert 18.08.2009:

"Måsøval Settefisk AS avd. Laksåvika – konsesjonsnr STH 0021 – ønsker å utnytte vannet i Laksåvassdraget i Hitra kommune i Sør-Trøndelag fylke, og søker herved om følgende tillatelse:

Etter vannressursloven, jf §8, om tillatelse til:

- 1. Å ta ut produksjonsvann til settefiskproduksjon fra Laksåvassdraget i Hitra kommune i Sør-Trøndelag fylke.*
- 2. Å opprettholde fiskesperre mellom sjøen og Laksåvatnet.*
- 3. Å regulere Laksåvatnet mellom LRV på kote 10,46 og HRV på kote 12,96,*
- 4. Å regulere Langvatnet med Eklingdalsvatnet mellom LRV på kote 20,86 og HRV på kote 24,36.*
- 5. Å regulere Setervatnet mellom LRV på kote 44,54 og HRV på kote 47,19*

Søknaden etter vannressursloven fremmes med bakgrunn i at selskapet søker Fiskeridirektoratet om endret konsesjon fra 500.000 stk smolt pr år til 3.000.000 stk smolt pr år."

Måsøval Settefisk AS, hoveddata		
TILSIG		
Nedbørfelt	km ²	27
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	
Middelvannføring	l/s	1055
Alminnelig lavvannføring	l/s	80,3
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	
5-persentil hele året	l/s	121,7
Settefiskanlegget		
Inntak	moh.	10
Avløp	moh.	0
Tilløpsrør, 2 stk., diameter	mm	630
Tilløpsrør, 2 stk., lengde	m	450
Gjennomsnittlig vannuttak	l/s	305
Maksimalt vannuttak	l/s	616,7
MAGASIN Laksåvatnet		
Magasinvolum (dagens)	m ³	210 000
HRV	moh.	12,96
LRV	moh	10,46
MAGASIN Langvatnet		
Magasinvolum (dagens+økt regulering)	m ³	740 000
HRV	moh	24,35
LRV	moh	20,86
MAGASIN Setervatnet		
Magasinvolum (helt nytt)	m ³	145 000
HRV	moh	47,19
LRV	moh	44,54
ØKONOMI		
Kostnader opprusting og opprydding	mill.kr	2,8

Planlagt minstevannføring i Sloelva: 2 m³/min (33,3 l/s).

Planlagt minstevannføring i Jakopsdalsbekken 1 m³/min (16,7 l/s).

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Hitra kommune fattet følgende vedtak i Teknisk komité 16.03.2010:

"Hitra kommune anbefaler NVE å imøtekomme søknad etter vannressursloven fremmet av Måsøval Settefisk AS, datert 18.08.2009, som omsøkt.

Bakgrunnen for anbefalingen er følgende:

1. Det er et regionalt underskudd i produksjonen av settefisk.

2. *Laksåvassdraget utnyttes allerede i dag til settefiskproduksjon, og har kapasitet til produksjonsøkning. Det betraktes som en stor fordel å maksimere utnyttelsen av eksisterende vassdrag før nye elvesystem vurderes brukt, jfr. føringene nedfelt i strategiplan for settefisknæringen i Trøndelag, datert februar 1998.*
3. *Laksåvassdraget har gjennom lang tid vært stengt for oppgang av anadrome laksefisk.*
4. *Gjeldende reguleringsplan/ kommuneplanens arealdel stadfester områdets bruk til settefiskproduksjon.*
5. *Anleggets betydning for næringsutvikling og bosetting på sør-/vestsiden av Hitra.*
6. *Smittefaren til settefiskanlegget ved åpning av fiskeoppgang i vassdraget.*
7. *Stort vannmagasin/ produksjonsøkning med forholdsvis liten vannspeiløkning ved de skisserte oppdemningene, jfr. utarbeidet rapport fra Prosjektutvikling Midt-Norge AS.*

Anbefalingen er en naturlig konsekvens av Hitra kommunes allerede fattede vedtak i delegert sak 303/09 D, hvor det anbefales innvilget en utvidet produksjon fra 500.000 til 3 millioner sjødyktige settefisk

Hitra kommune ber NVE vurdere avbøtende tiltak i egnete nabovassdrag som fremmer produksjon, levevilkår samt oppgang av viltlevende laks/ sjørørret. Dette må eventuelt gjøres omforent med grunneiere og Hitra kommune. NVE bes også vurdere å pålegge firmaet opprydding/ hogst av gammel skog etter tidligere neddemninger samt etter eventuelle nye neddemninger. ”

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag skriver i brev av 28.12.2009 følgende:

”På bakgrunn av vassdragets miljøkvaliteter for produksjon av anadrome laksefisk, samt muligheten for å kunne opprettholde en levedyktig bestand av elvemusling, er Fylkesmannens primære krav at Laksåvassdraget må åpnes for oppgang av anadrome laksefisk.

Vi viser til brev av 2. oktober 2009 fra NVE Region Midt-Norge i anledning søknad fra Måsøval Settefisk AS avdeling Laksåvika om utvidet regulering av og uttak av vann fra Laksåvassdraget i Hitra kommune. Bakgrunnen for søknaden er utvidelse av gjeldende konsesjon på 0,5 mill. smolt til 3,0 mill. smolt.

Historikk

Trønder-Laks A/S fikk 1. november 1980 konsesjon til produksjon av 200 000 smolt av laks/ørret/regnbueørret, med en regulering av Laksåvatnet på 2,5 meter. Ny konsesjon ble gitt 14. august 1985 med tillatelse til produksjon av 500 000 smolt av laks/ørret/regnbueørret. Reguleringen av vassdraget ble samtidig utvidet, i det Langvatnet ble regulert 1,5 meter. Regulering av Ytre Laksåvatnet på 1,5 meter ble avslått på bakgrunn av vatnets beliggenhet opp mot Havmyran naturreservat.

Søknadens innhold

Måsøval settefisk AS avd. Laksåvika søker om få opprettholde gjeldende regulering av Laksåvatnet på 2,5 meter inkludert fiskesperre i utløpet, og øke reguleringen av Langvatnet fra 1,5 meter til 3,5 meter. Tilleggsreguleringen av Langvatnet innebærer at det vil skje en tilsvarende reguleringsøkning av Eklingdalsvatnet. Det søkes videre om regulering av

Sætervatnet med 2,65 meter, et vatn som tidligere ikke har inngått i konsesjonen. Det er ikke forutsatt vannslipp fra Laksåvatnet ned til sjøen, men i Sloelva mellom Langvatnet og Laksåvatnet, en strekning på knapt 500 meter, er det foreslått en minstevannføring på 2 m³/min (33,3 l/s). På den drøyt 1 km lange strekningen mellom Sætervatnet og Langvatnet er det foreslått en minstevannføring på 1 m³/min (16,7 l/s). Aqua Kompetanse AS har gjennomført en kartlegging av elvemusling og fiskebestanden i Laksåvassdraget (vedlegg 5 til søknaden), og en faunarapport om fugl (vedlegg 13).

Miljøverdier i vassdraget

Laksåvassdraget hadde tidligere oppgang av anadrome laksefisk, men denne ble hindret ved oppdemmingen av Laksåvatnet etter konsesjonstillatelsen i 1980, til tross for at både Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning understreket betydningen av å opprettholde mulighetene for oppgang av laks og sjørret. Det har etter dette ikke vært oppgang av anadrome laksefisk i vassdraget. Damkronen i Langvatnet hindrer oppgang av innlandsørret, mens det ikke er vandringshinder i Tverråa opp til Ytre Laksåvatn eller i Jakobslibekken opp til Sætervatnet. Aqua Kompetanse fant bare lave til svært lave tettheter av ørretengel i vassdraget, i hovedsak knyttet til nedre del av Jakobslibekken. Laksåvatnet og Langvatnet har likevel betydelige bestander av småfallen innlandsørret (prøvefiske utført sommer 2009 av grunneier). Disse bestandene blir i liten grad utnyttet, og for tiden er fiskeinteressene i vassdraget svært begrenset.

I Sloelva ble det som eneste lokalitet funnet elvemusling, som er en rødlisteart kategorisert som "sårbar". Muslingen ble funnet i lite antall på et begrenset område av elva (0,11 ind./m²). Minste musling som ble funnet var 99,7 mm, noe som kan tyde på en bestand i stagnasjon. Det ble ikke funnet muslinglarver på ørret.

Registreringene av fugl i vassdraget har påvist gode reirhabitater for havørn og hønehaug både i Jakobslidalen, Eklingdalen og på nordsiden av Eklingdalsvatnet. Gråspett finnes trolig hekkende i vassdraget. Ellers er Laksåvatnet og Langvatnet lite egnet som hekkebiotop for storlom, men deler av Sætervatnet og Eklingdalsvatnet har begrensede hekkebiotoper. Det konkluderes med at heving av vannspeilet i de aktuelle vatna trolig ikke vil få negative konsekvenser for truede fuglearter i området, men bygging av dam i Jakobslidalen (Sætervatnet) bør skje utenfor hekketiden for havørn. Likeens bør hogst og veibygging i Jakobslidalen unngås, hvor det finnes en verdifull lokalitet med skjermet urskog.

Fylkesmannens vurdering

Den manglende muligheten for oppgang av anadrome laksefisk utgjør det største miljøproblemet i vassdraget. Som nevnt har det tidligere vært oppgang av anadrome laksefisk til Laksåvatnet, med videre oppgangsmuligheter i Tverråa/Ytre Laksåvatnet og i Sloelva opp til Langvatnet, Eklingdalsvatnet og Sætervatnet. Til sammen utgjorde dette stabile muligheter for produksjon av anadrome laksefisk i vassdraget, noe vassdragets navn kan indikere. Det er i senere tid innhentet opplysninger lokalt som går ut på at det før etableringen av fiskesperra var en betydelig oppgang av både laks og sjørret til Laksåvatnet og opp i Tverråa. Dette bryter med de opplysninger som ble gitt av Trønder-Laks i brev av 8. oktober 1984 til Direktoratet for naturforvaltning, hvor det heter at oppgangen av laks og sjørret i vassdraget etter utbyggers mening er minimal.

Funn av elvemusling i Sloelva mellom Laksåvatnet og Langvatnet viser at det ennå finnes en liten bestand av gamle muslinger. Minste musling var knapt 10 cm, en lengde som oppnås først etter 30 — 50 år. Da det ikke er noe som tyder på at dette er en muslingbestand som har innlandsørret som larvevert, er det sannsynlig at dette er en restbestand fra tiden før fiskesperra ble etablert.

Fylkesmannen vil på denne bakgrunn gå inn for at vassdraget på nytt åpnes for oppgang av anadrome laksefisk. Tidligere miljøvurderinger ble åpenbart tatt på feilaktig grunnlag hva angår oppgang av laks og sjørret, og dertil uten kunnskap om elvemusling, som på det tidspunkt var en lite påaktet art. Det skal likevel understrekes at både Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning allerede i første konsesjonsrunde understreket betydningen av å opprettholde oppgangsmulighetene for laks og sjørret. Elvemusling er nå en internasjonal rødlisteart, og situasjonen for anadrome laksefisk er betydelig forverret. Særlig gjelder dette sjørret, som i senere år har hatt en markert tilbakegang i alle vassdrag i Midt-Norge, ikke minst i området Hitra - Frøya. Det er derfor av stor betydning at oppgangen av anadrome laksefisk ikke blir hindret til områder hvor det tidligere har vært produksjon. Uansett, miljøvurderinger som ble lagt til grunn for tidligere konsesjonsvedtak 25 — 30 år tilbake, kan ikke være avgjørende når ny og utvidet konsesjon skal behandles.

Hva angår den omsøkte reguleringen av vatna, skal gjeldende regulering av Laksåvatnet på 2,5 meter stå uendret. En tilleggsregulering på 2,0 meter i Langvatnet innebærer en samlet regulering på 3,5 meter, noe som etter Fylkesmannens oppfatning er uakseptabelt. Det gis bare unntaksvis tillatelse til reguleringer ut over 2 meter til formål som dette, og Fylkesmannen vil følgelig ikke gå ut over en samlet regulering på 2,0 meter. Videre skal damkronen i Langvatnet utformes på en slik måte at fiskegangen opp til vatnet ikke hindres.

Fylkesmannen vil ikke gå inn for at ytterligere vatn innen vassdraget skal reguleres, da både Laksåvatnet, Langvatnet og Eklingdalsvatnet allerede er påvirket. Fylkesmannen går derfor inn for at Sætervatnet og Jakobslidalen fortsatt skal holdes uberørt, blant annet på bakgrunn av det her finnes urskog i naturlig suksesjon, innslag av varmekjære lauvtrær og et stort biologisk mangfold i forhold til omkringliggende naturtyper.

Det er for øvrig behov for omfattende opprydding/hogst av neddemt skog etter den tidligere demmingen.

Konklusjon

- 1. På bakgrunn av vassdragets miljøkvaliteter for produksjon av anadrome laksefisk, samt muligheten for å kunne opprettholde en levedyktig bestand av elvemusling, er Fylkesmannens primære krav at Laksåvassdraget må åpnes for oppgang av anadrome laksefisk.*
- 2. Fylkesmannen går inn for at konsesjon kan gis på følgende betingelser:*
- 3. Damkronen i utløpet av Laksåvatnet og elveløpet nedstrøms skal utformes slik at fiskegangen ikke hindres. Det skal slippes en minstevannføring som er tilstrekkelig til at fisk kan passere.*
- 4. Langvatnet skal reguleres maksimalt 2,0 meter, inkludert gjeldende regulering. Damkronen og området umiddelbart nedstrøms skal utformes slik at fiskegangen ikke hindres. Det skal slippes en minstevannføring som er tilstrekkelig til at fisk kan passere.*

5. *Det skal til enhver tid slippes en minstevannføring til Sloelva på minst 0,34 l/s (senere rettet til 34 l/s).*
6. *Sætervatnet/Jakobslidalen skal holdes utenfor reguleringen.*
7. *Trær/busker skal fjernes fra reguleringssonen."*

Hitra kultiveringslag skriver i brev av 04.02.2010 følgende:

"På grunn av Laksåvassdragets miljøkvaliteter og historikk for produksjon av anadrom laksefisk, samt muligheten til å redde bestanden av elvemusling, krever Hitra kultiveringslag (HKL) at vassdraget må åpnes for oppgang av anadrom laksefisk.

HKL mener at fiskesperren må taes bort slik at elva åpnes, og at elveløpet nedenfor til sjøen må utformes slik at fiskeoppgang ikke hindres. I Gyldendals Sportsfiske Leksikon fra 1968 står det at "Laksåvikvatnet har oppgang av sjørret. Gode muligheter for storfangst av sjørret." På bakgrunn av dette mener HKL at tidligere bestandsvurdering angående anadrom laksefisk er feilaktig. HKL mener også at elvemuslingen som er lokalisert i Sloelva sannsynligvis er en bestand som ikke har innlandsørret som vert, men laks. Elvemuslingen er sannsynligvis en restbestand som er direkte truet som følge av mangel på vertsfisk til larvene. Arten er også på den Internasjonale rødlisten og regnet som svært sårbar.

Det finnes i dag teknologi som gjør slike fiskesperrer overflødige. Det eksisterer også teknologi som reduserer vannforbruket til en brøkdel av hva som er blitt brukt tidligere. HKL vil her vise til Lerøy Midnor sin søknad om utvidelse fra 1 million settefisk til 14 millioner settefisk i Belsvika i Hemne kommune, "Vannbehovet vil ikke øke, da det vil bli benyttet resirkuleringsteknologi på hele anlegget". Å sette strengere krav om å ta i bruk vannbesparende teknologi når det blir søkt om konsesjon og ikke bare godta de vannmengder som søker ønsker, vil medvirke til bedre forhold i norske vassdrag. HKL mener på bakgrunn av dette at Sæthervannet og Jakobslidalen fortsatt skal holdes uberørt, da både Laksåvannet, Eklingsdalsvannet og Langvannet allerede er berørt.

Den sterke tilbakegangen av sjørret og villaks i regionen er også et sterkt argument for at vassdraget skal åpnes for oppgang av anadrom laksefisk. Lokalavisa Hitra/Frøya har kartlagt laks og sjørretvassdrag på Hitra og funnet at fiskeoppgangen er hindret i 16 av 28 vassdrag.

Vannrammedirektivet sier også at vegvesenet må gjenopprette de hindringer som de er ansvarlige for. De har et prosjekt med kartlegging av vandringshindre (kulverter ol.) samt utbedring av disse i gang.

HKL viser videre til naturmangfoldsloven § 11.

"Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter".

Laksestammen i vassdraget var i følge gamle kilder veldig lik laksen i Lakselvavassdrag, denne stammen kan være ideell til reetablering i vassdraget.

HKL mener at Langvatnet skal reguleres med max 2,5 meter inkludert dagens regulering. HKL mener at Laksåa må åpnes for fiskeoppgang for anadrom fisk og det må slippes en minstevannføring som gjør at fisken har fritt leide.

HKL mener også at Sætervatnet/Jakobslidalen skal holdes utenfor reguleringen."

Etter befaringen 31.05.2010 skriver **Fylkesmannen i Sør-Trøndelag** i brev av 18.06.2010 følgende:

"Etter de opplysninger jeg har tilgjengelig er det ikke utført et tradisjonelt prøvefiske (jf. Jensen-serie el.) sommeren 2009 i Langvatnet. Det er gjennomført et garnfiske med et annet formål enn å finne artsammensetning og bestandsstruktur. Det gjennomførte fisket er gjort av grunneier Gudmund Sundli og Lars Otto Eide i forbindelse med at de forsøkte å finne ut av Sundlis observasjon av "en veldig rar" fisk i vannet. I fisket etter denne "rare fisken" ble det fanget flere hundre småfallen aure i dårlig kondisjon i vatnet. Det er etter Fylkesmannens vurdering ikke tvilsomt at Laksåvassdraget er et vassdrag som både laks- og sjøaure har benyttet som leveområde i tiden før det ble utført tekniske inngrep i vassdraget. Vassdragets navn er også oppklarende i så måte.

Videre finnes det elvemusling i vassdraget. Elvemuslingen er helt avhengig av vertsfisk for å lage nye generasjoner. Det at det finnes elvemusling i vassdraget kan potensielt dokumentere at anadrom fisk har hatt leve- og oppvekstområder i vassdraget. Det finnes imidlertid eksempler på at elvemusling er tilpasset innlandsaure. For eventuelt å belyse saken ytterligere kan det vurderes å innhente en vurdering fra et kunnskapsmiljø eller gjennomføre ytterligere undersøkelse om hvilken musling det dreier seg om.

Det at Laksåvassdraget har vært benyttet til ulike vannbruks- og næringsformål de siste hundre år og fram til i dag, har gjort at oppgangen av anadrom laksefisk i lange perioder har vært hindret. Dette har sannsynligvis ført til at årsklassene av laks- og sjøaure har variert mye i størrelse i årene fram til vassdraget ble helt stengt for oppgang. Delvis og total utestenging av anadrom gytefisk fra vassdraget har utvilsomt hatt betydning for vurderingen av vassdragets betydning som laks- og sjøaurevassdrag. Statistikkene som finnes for vassdrag, som på grunn av inngrep, helt eller i perioder har vært uegnet som leveområde for anadrom laksefisk, er få og upålitelige. Tallene gir sjelden et riktig bilde av et vassdrags naturlige potensiale. Statistikkene som finnes for Laksåvassdraget (Laks- og sjøaurefiske i elvane 1876-1968, Noregs offisielle statistikk A 347) gjengir at det i 1958 ble rapportert fangst av 75 kg anadrom laksefisk (det er ikke skilt på laks- og sjøaure i denne statistikken). I følge Sportsfiskerens leksikon (Gyldendal norsk forlag, 1968, s 2305) framgår det at Laksåvikvatnet har oppgang av sjøaure, og at det er gode muligheter for stor fangst av sjøaure.

For øvrig vil vi påpeke at det har oppstått en feil i vårt brev av 28.12.2009, hvor det i siste avsnitt står "det skal til enhver tid slippes en minstevannføring på 0,34 l/s i Sloelva". Minstevannføringen oppgitt er feil. Det skal være 34 l/s."

Sametinget skriver i brev av 27.10.2009 følgende:

"Vi viser til brev vedr. søknad fra Måsøyal Settefisk AS avdeling Laksåvika om tillatelse til reguleringer, vannuttak og fiskesperre i Laksåvassdrageti Hitra kommune, Sør-Trøndelag.

Tiltaket:

Måsøyal Settefisk AS søker i forbindelse med planer om økt produksjon av sjødyktig settefisk om tillatelse etter § 8 i vannressursloven til regulering av Laksåvatnet, Langvatnet/Eklingdalsvatnet og Sætervatnet og til vannuttak fra Laksåvatnet i Laksåvassdrageti Hitra kommune. Prosjektet omfatter regulering av Laksåvatnet mellom kote 12,96 og kote 10,46, regulering av Langvatnet/Eklingdalsvatnet mellom kote 24,36 og kote 20,86 og Sætervatnet mellom kote 47,19 og kote 44,54. Det skal slippes en minstevannføring

på 33 l/s fra Langvatnet og en minstevannføring på 17 l/s fra Setervatnet. Maksimalt vannforbruk i settefiskanlegget er beregnet til 25 m³/min. Det søkes også om tillatelse til å opprettholde fiskesperren i utløpet av Laksåvatnet.

Samiske interesser i området:

Hitra kommune ligger utenfor reinbeitedistriktene. Øvrige samiske interesser blir ikke berørt av dette tiltaket.

Samiske kulturminner:

Etter vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.

Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, telboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Sør-Trøndelag fylkeskommune."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 27.01.2010 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Undertegnede representerer Måsøval Settefisk AS. Min klient har anmodet om at jeg inngir merknader til NVE i forhold til høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag av 28. desember 2009 (1) og fra Sametinget av 27. oktober 2009 (2).

Det presiseres at Måsøval Settefisk AS ble eier av anlegget i Laksåvika i 2004. Før dette har anlegget hatt flere forskjellige eiere.

Under Fylkesmannens vurdering i ovennevnte brev anføres at tidligere miljøvurderinger ble "åpenbart tatt på feilaktig grunnlag hva angår oppgang av laks og sjørørret". Dette på bakgrunn av at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hevder at det i senere tid er "innhentet opplysninger lokalt som går ut på at det før etableringen av fiskesperra var en betydelig oppgang av både laks og sjørørret til Laksåvatnet og opp i Tverråa. Dette bryter med de opplysninger som ble gitt av Trønderlaks i brev av 4. oktober 1984, stemplet innkommet 8. oktober 1984 til Direktoratet for naturforvaltning, hvor det heter at oppgangen av laks og sjørørret i vassdraget etter utbyggers mening er minimal.

Det bemerkes at Trønderlaks AS den gang var eier av anlegget.

Fylkesmannen forsøker her å gi et bilde av at tidligere eiere av anlegget har gitt feilaktige opplysninger og at tidligere vedtak fra både miljøforvaltning og andre relevante offentlige instanser har gitt sine tillatelser som bl.a. medførte stenging av vassdraget på feilaktig grunnlag. Dette er å snu saken på hodet idet faktum ikke er slik Fylkesmannen søker å fremstille. Jeg vil med nedenstående gjennomgang av historiske data dokumentere dette.

Trønderlaks AS v/Sivert Grøntvedt m.fl. søkte 31. januar 1980 om etablering av settefiskanlegg. Som vedlegg fulgte et notat fra fiskerirettdirektøren for kommunene Frøya, Hemne, Hitra og Snillfjord av 13. februar 1980. Dette notat går grundig igjennom vannmagasinene for anlegget. Likeså foreligger også et notat til Sør-Trøndelag fiskeristyre av 28. februar 1980 som omhandler lokalisering og vassdrag, hvor det bl.a. påpekes behov for å bygge demninger. Ingen av disse dokumenter omhandler at vassdraget er viktig for laks/sjørretoppgang eller har produksjon av dette. Fiskeridirektoratet foretar 14. april 1980 utsendelse av søknaden til en rekke høringsinstanser, derunder Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag skriver til Statens Forurensningstilsyn den 19. mai 1980 hvor det refereres til uttalelse fra Sør-Trøndelag fylkeskommune hvor det forutsettes at Laksåelva i perioder vil være tørrlagt. Det anføres videre "at det ikke (er) knyttet spesielle resipientinteresser til denne strekningen, og tørrleggingen skulle da ikke bety vesentlige problemer". Kopi av dette brev vedlegges. Dette er etter det Måsøval Settefisk kjenner til første gang Laksåvassdraget omtales i forhold til hvilken interesse det har som resipient. Denne uttalelsen kommer fra Fylkesmannen selv.

Statens Forurensningstilsyn sender så brev til Fiskeridirektoratet 6. juni 1980 hvor det bl.a. henvises til foran nevnte brev fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og hvor SFT har ingen ting å tilføye.

Fiskerikonsulenten i Midt-Norge (Ingvar Korsen) avgir uttalelse i saken 6. juni 1980 hvor det heter:

"Laksåvassdraget har liten betydning som reproduksjonsområde for laks og sjøaure, og det er små fiskeinteresser hva disse artene angår. En bør imidlertid ikke regulere vassdraget på en slik måte at alle muligheter for oppgang av fisk blir ødelagt, eller på en måte som unødig reduserer verdien av innlandsfisket i vatnet. Vi har ut over dette ingen bemerkninger til at det gis konsesjon."

Fiskeridepartementet ga deretter ved tillatelse 1. november 1980 konsesjon på drift av klekkeri og settefiskanlegg med Laksåvassdraget som forsyningskilde. Det er i vilkårsbestemmelsene for konsesjonen intet pålegg i forhold til vassdragets opprettholdelse i forhold til oppgang av laks/sjørret.

6. juli 1981 søker Trønderlaks AS til NVE om bygging av dam i Laksåvatnet. Tillatelse til dette ble gitt og dammen ble etablert. Den bygges slik at den sperrer for oppgang av fisk i vassdraget. I forbindelse med utførelsen blir godkjente tegninger ikke fulgt helt idet det ble støpt betongdekke i stedet for bruk av plankedekke til sikring av løsmasser. Betongdekket ble etter saksbehandling og befaring likevel senere godkjent.

Trønderlaks søker 6. september 1983 om en utvidelse av konsesjonen fra 200 000 til 500 000 stk. settefisk.

I forbindelse med denne konsesjonssøknad blir det iverksatt en omfattende saksbehandling. Parallelt med denne retter imidlertid også Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk ved brev av 1. november 1983 en henvendelse til selskapet hvor oppgangsforholdene for laks og sjøaure blir kommentert og det er henvist til at vassdragsloven forutsetter at dammer forsynes med særskilte innretninger for gjennomgang. Det er dette som kommenteres i Trønderlaks AS sitt brev av 4. oktober 1984, jfr. den nå utsendte høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Kopi av dette brev vedlegges som bilag 2.

Som det fremgår av brevet finnes det ikke oppgaver over registrerte fangstmengder og/eller annen registrert inntektsbringende omsetning av fangst eller utleie av fiskerettigheter i vassdraget. Dette er etter det mine parter kjenner til i dag også helt korrekte opplysninger. Det vises for øvrig til den påtegning som er gitt av saksbehandler hos Direktoratet den 31. oktober 1984 på brevet.

Den 12. desember 1984 skriver nemlig Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i brev til Direktoratet bl.a. følgende:

"På grunn av dambygging i Laksåvatnet går det i dag ikke laks eller sjørret opp i vassdraget. På bakgrunn av de foreliggende opplysninger har en ikke noe å bemerke til konsesjonssøknaden." Kopi av dette brev vedlegges, jfr. bilag 3.

Konsesjon blir deretter gitt uten at noen offentlig myndighet forutsetter en endring av utforming av dammer og/eller andre inngrep i forhold til reguleringen og oppgangsmulighet. Den samlede vurdering av den foreliggende dokumentasjon kan derfor ikke konkluderes på annen måte enn at anleggets daværende eier fikk konsesjon med den forutsetning at vassdraget kunne forbli stengt slik det opprinnelig var anlagt i 1981. Denne situasjon har vedvart helt til i dag.

Fylkesmannen viser til at det i senere tid er "innhentet opplysninger lokalt" som hevder at det skulle foregå betydelig oppgang av laks og sjørret til Laksåvatnet i Tverråa. Det har så langt ikke vært mulig å få verifisert disse opplysninger eller hva de består i. Det vises til vedlagte kopi av e-post fra Måsøval av 4. januar 2010. Den er ikke besvart av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, bilag 4. NVE bes derfor om å fremskaffe eventuell dokumentasjon for disse opplysninger. Dokumentasjonen må deretter forelegges min part for eventuell uttalelse før saken behandles ferdig.

I år 2000 ble Rv. 713 bygd ut. Den eldre brua som utgjorde vegføringen over Laksåvassdraget ble da fjernet og elva er lagt i en ca. 70 m lang kulvert under en betydelig vegfylling. Da Måsøval Settefisk AS kjøpte anlegget i 2004 var inntaksrørene til anlegget knust i forbindelse med vegbyggingen og et stort steinras sperret elveløpet fullstendig idet vannet rant gjennom en steinur av sprengt stein. Det vises til vedlagte billedmontasje som viser vegfyllingen og raset ut i elva, jfr. bilag 5.

Både Statens Vegvesen og NVE ble i denne forbindelse kontaktet og anmodet om å fjerne raset idet dette var nødvendig for å få reparert inntaksrørene samt at det også sperret elveløpet. Slik sett var vassdraget sperret for lakseoppgang selv om det ikke var virksomhet ved oppdrettsanlegget. Verken NVE eller Statens Vegvesen så den gang noen verdi i å fjerne raset og begrunnelsen var at vassdraget allerede var regulert til settefiskvirksomhet og uten oppgang av fisk.

Når det gjelder elvemusling kommenteres at det for Laksåvassdraget som eventuelt uregulert vassdrag også ville være naturlig at elven i lengre perioder kunne være tørrlagt i løpet av

sommerhalvåret. Måsøval er også kjent med at det tidligere har vært drevet sagbruksvirksomhet ved utløpet av Laksåvassdraget. I den forbindelse skal det ha vært tredemninger brukt for fløting av tømmer både i Sloelva, Tverråa og Laksåa. I Tverråa finnes det fortsatt rester etter demninger. Hensett til antatt alder på funnet elvemusling er det grunn til å tro at det uansett var svært begrenset oppgang av laksefisk lenge før etableringen av settefiskanlegget fant sted. For øvrig har min klient ingen kompetanse når det gjelder elvemusling og overlater derfor dette spørsmål til NVE med sin kompetanse å vurdere nærmere.

Merknader til Fylkesmannens konklusjon:

Måsøval Settefisk AS driver som navnet sier settefiskproduksjon, noe som også har vært tidligere virksomhet ved anlegget. En vesentlig forutsetning for problemfri drift av anlegget har nettopp vært at det ikke er mulighet for oppgang av anadrom laksefisk i Laksåa. Dette medfører at man har et vesentlig forenklet tiltakssystem for å passe anlegget for sykdom og andre forhold som knytter seg til vannkilde med oppgang av anadrom laksefisk. Skulle Fylkesmannens konklusjon følges vil dette medføre som et minimumstiltak at settefiskanlegget må bygge et UV-anlegg for vannbehandling. Investeringskostnadene til dette vil anslagsvis ligge i størrelsesorden kr 5 — 6 mill, og med årlige driftskostnader etter dagens kostnadsnivå på ca. kr 500 000,-. Det vises for så vidt til side 12 i søknaden.

Når det ellers gjelder Fylkesmannens merknader i konklusjonen vil også selve ombyggingen av demningen i Laksåvatnet medføre betydelige kostnader uten at dette på det nåværende tidspunkt er kalkulert nærmere. Det vises i denne forbindelse til at søknaden ikke omfatter noen som helst endring verken av reguleringshøyder eller anleggstiltak i Laksåvatnet.

Langvatnet er søkt tilleggsregulert med 2 m som kommer i tillegg til tidligere regulering på 1,5 m. Fylkesmannens innstilling på en maksimal regulering på 2 m inkludert gjeldende regulering har i realiteten ingen mening. En netto tilleggsreguleringshøyde på 0,5 m, kombinert med at det pålegges slipp av minstevannsføring vil i realiteten medføre at anlegget får mindre vannmengder til disposisjon enn det allerede har i sin nåværende driftsrolle. Skulle utbyggingen utføres etter Fylkesmannens innsigelser vil det ikke være mulig å foreta det omsøkte tiltak.

For Måsøval Settefisk AS synes uttalelsen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag for det første å være basert på feilaktig historisk bakgrunn og for det annet at Fylkesmannen ikke i det hele tatt har vurdert de økonomiske og praktiske konsekvenser av de innsigelser som er blitt gitt. Høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag bør derfor ikke tillegges vekt ved den videre konsesjonsbehandling.

Når det gjelder uttalelsen fra Sametinget vises til uttalelsens kommentar om at Hitra kommune ligger utenfor reinbeitedistriktene og at øvrige samiske interesser ikke blir berørt av tiltaket. Måsøval Settefisk AS har ingen øvrige merknader til uttalelsen. ”

Søker har i brev av 27.01.2010 kommentert høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag av 18.06.2010 slik:

”Det vises til undertegneds brev av 27.januar 2010 med merknader til avgitt høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag av 28.desember 2009.

Fylkesmannens vurdering var bl.a. basert på at innhentede opplysninger lokalt dokumenterer at det ”før etableringa av fiskesperra var en betydelig oppgang av både laks og sjørret til Laksåvatnet og opp i Tverråa”. I min høringsuttalelse ble dette tilbakevist ved gjennomgang av

historiske opplysninger i forbindelse med offentlig utredning og gitte tillatelser/konsesjoner. Måsøval Settefisk har tidligere forsøkt å få verifisert/dokumentert de opplysninger som Fylkesmannen har basert sin uttalelse på. Dette ble forlangt fremlagt ved e-post fra Måsøval av 4. januar 2010. Det vises til bilag 4 i min høringsuttalelse av 27. januar 2010. Henvendelsen var da ikke besvart og NVE ble anmodet om å fremskaffe eventuell dokumentasjon for disse opplysninger, jfr. side 3 på merknadene til høringsuttalelsene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har nå i brev av 18. juni 2010, under henvisning til Måsøvals e-post av 4. januar 2010 kommet med presiseringer og opplysninger. Det kan ikke sees at det foreligger noen som helst dokumentasjon for den påstand som ble gitt i Fylkesmannens opprinnelige høringsuttalelse. Derimot er det henvist til at det er utført et slags prøvefiske foretatt av "grunneier Gudmund Sundli og Lars Otto Eide".

Måsøval har undersøkt grunnboken og det fremkommer ikke at Gudmund Sundli har eiendom til vassdraget. Lars Otto Eide er journalist i lokalavisen Hitra Frøya og står bak – etter Måsøvals oppfatning – en del sensasjonspregede oppslag angående reguleringa av vassdraget.

Uten å kommentere Fylkesmannens supplerende bemerkninger ytterligere vil jeg bare peke på at den konklusjonen som er gitt i mitt brev av 27. januar 2010 angående Fylkesmannens høringsuttalelse fortsatt står fast. Det er at høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ikke bør tillegges vekt ved den videre konsesjonsbehandlingen."

Tilleggsopplysninger og kommentarer til disse

Adnor Advokat på vegne av søker, skriver i brev av 02.07.2010:

"Det vises til e-post av 1. juni 2010 til selskapet hvor det ble anmodet om redegjørelse for fire punkter. Måsøval har anmodet om at jeg bistår med å besvare disse.

1. Utredning mulighet for UV-behandling/Ozonerings.

Måsøval Settefisk AS har hatt bistand av Artec Aqua til å foreta en nærmere vurdering av mulighetene for desinfeksjon av inntaksvann til settefiskanlegget, derunder vurdering av tekniske installasjoner.

Vedlagt følger rapport av 28. juni 2010 med underliggende dokumentasjon for kostnader.

Som det fremgår har Artec Aqua AS slått fast at en tilfredsstillende rensing av inntaksvannet forutsetter både UV-behandling og Ozon-behandling på grunn av høyt fargetall i vannet.

Kostnadene er blitt vesentlig høyere enn hva tidligere antatt i det sum kostnadskalkyle viser et total på kr 22 390 000,-. Dette er imidlertid bare investerings-/etableringskostnadene. I tillegg vil komme svært høye driftskostnader. Anlegget er anslått å bruke ca. 940 kwt når anlegget er i full drift. I tillegg kommer andre driftskostnader samt også kapitalkostnadene en slik stor investering vil medføre.

I realiteten viser de nye opplysningene at å gjenåpne vassdraget for anadrom laksefisk – som utløser behovet for rensing – vil gjøre hele anlegget økonomisk ulønnsomt. Det vises i den forbindelse også til merknadene under pkt. 4.

2. Eventuell økt regulering av Langvatnet/Laksåvatnet til erstatning for Sætervatnet.

Måsøval opplyser at det er omsøkt en regulering på Sætervatnet tilsvarende 145 000 m³.

Det kan tenkes at alternativet løsninger hvordan man kan få til et slikt volum på allerede regulerte vann:

Alternativ 1

Langvatnet med et areal på ca. 320 000 m² heves ytterligere i forhold til omsøkte regulering med 0,45 m til 2,45 m over dagens demning. Dette gir en ca. beregnet magasinøkning på ca. 144 000 m³.

Alternativ 2

Laksåvatnet med et areal på ca. 122 000 m² heves ytterligere i forhold til omsøkte regulering med 0,5 m. Dette gir en beregnet magasin økning på ca. 61 000 m³. Langvatnet heves ytterligere i forhold til omsøkte regulering med 0,26 m til 2,26 m over dagens demning. Dette gir en beregnet magasinøkning på ca. 83 200 m³. Total magasinøkning i alternativ 2 blir da ca. 144 200 m³.

Ingen av disse alternativene tar hensyn til utvidelsen av overflaten på vatna ved en økning av vannspeilet. Dersom man skal gå videre med vurdering av disse alternativene må det foretas en ny faglig undersøkelse som hensyntar dette. På grunn av ferietid er det ikke mulig å få fremskaffet slike tjenester på kort varsel.

Måsøval opplyser at dersom det blir ansett som en bedre løsning å unnlate inngrep i Sætervatnet mot at dette kan kompenseres lenger ned i vassdraget vil Måsvøl Settefisk kunne bidra til å legge til rette for en slik løsning forutsatt at det er teknisk gjennomførbart.

3. Beregning av maksimalt vannbehov

Som utgangspunkt vises det til at beregnet middelvassføring i vassdraget er 63 kbm/min, det vises til opplysninger i saken.

I henhold til produksjonsplan oppsatt etter tilgjengelige vannmengder under tørkeår vil maksimalt vannuttak ligge på ca. 25 kbm/min.

Fra anleggets side er det ønskelig å bruke tilgjengelig vatn ut over dette (som er normalsituasjonen) i det det gir bedre levemiljø for fisken og med de fordeler dette innebærer. Videre vil bruk av ytterligere vatn også gi lavere driftskostnader idet man da slipper tilsetning av oksygen m.v. I denne forbindelse nevnes av UV/Ozon-anlegg er beregnet etter maksimalt 40 kbm/min i vannuttak.

4. Kostnadsberegninger opprydding m.m.

Med bakgrunn i foretatt vegutbygging og anlegg av steinfylling/kulvert i denne forbindelse, naturlig ras samt også godkjent endring av elveløp over industriområdet vil det i praksis ikke være mulig å gjenskape det opprinnelige elveløpet uten at dette vil medføre svært store kostnader. Det nevnes i tillegg at inntaksledningen til settefiskanlegget også er plastret med stein mot elveløpet for å hindre utgraving, noe som ikke uten videre kan fjernes.

Det er derfor svært vanskelig å kostnadsberegne de endringer som det er forespurt om. I tillegg til de arbeider som er utført har det også naturmessig skjedd store endringer i forbindelse med

utrasning i steinhammer og hvor det alt vesentlige av massen er havnet i det opprinnelige elveløp. Det vises i den forbindelse til billedmontasje som ble fremlagt i mitt brev av 27. januar 2010 til NVE i forbindelse med Fylkesmannen i Sør-Trøndelags høringsuttalelse, jfr. bilag 5.

Det kan i praksis kan gjøre en del tiltak på vil være landskapstilpasning, for eksempel med beplantningstiltak eller andre praktiske grep. Dette krever imidlertid også planlegging og vurdering som vårt firma ikke har kapasitet eller innsikt til å klare selv og som det derfor om nødvendig må innehenes faglig forslag på.

Dersom foranstående ikke skulle gi tilstrekkelig belysning av de punkter som var omspurt fra NVE sin side ber jeg vennligst om tilbakemelding idet jeg da vil anmode min part om å søke å fremskaffe ytterligere dokumentasjon."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Søker er Måsøval Settefisk AS. Selskapet eies av Måsøval Eiendom AS. Det er knyttet 5,2 årsverk til anlegget i Laksåvika.

Om søknaden

Måsøval Settefisk AS avdeling Laksåvika har en tillatelse fra Fiskeridirektoratet til en produksjon på 500 000 sjødyktig settefisk. Selskapet har søkt om en økning av tillatelsen til 3 millioner sjødyktig settefisk.

Måsøval Settefisk AS søker om tillatelse til å regulere Laksåvatnet med 2,5 m. Dette tilsvarer dagens regulering. Langvatnet - Eklingdalsvatnet har i dag en reguleringshøyde på 1, 5 m, og denne søkes økt til 3,5 m. Setervatnet er i dag uregulert og søkes demmet opp 2,65 m. Det planlegges å slippe minstevannføring fra Setervatnet og fra Langvatnet-Eklingdalsvatnet.

Vannbehovet ved en produksjon på 3 millioner smolt er oppgitt til å være 18,3 m³/min (305 l/s) i snitt gjennom året, mens maksimalt forbruk er oppgitt til 37 m³/min (617 l/s). Det skal ikke legges ned nye rørledninger, og det er ikke behov for nye veier. Det er vei opp til dammen i Laksåvatnet og til Langvatnet. Betongdammen i Langvatnet skal bygges på. I Setervatnet skal det bygges en jorddam. Det er ikke tilkjennegitt noe behov for etablering av nye veier, massetak eller deponi.

Dammen i utløpet av Laksåvatnet hindrer oppgang av anadrom laksefisk. Dette gjelder også dammen i utløpet av Langvatnet-Eklingdalsvatnet. Det søkes om å få opprettholde dammen i Laksåvatnet som fiskesperre. Dette er behandlet av eget vedtak av i dag.

Beskrivelse av området

Måsøval Settefisk AS har et anlegg som ligger på sørsiden av Hitra i Laksåvika, ved uløpet av Laksåvassdraget. Vassdraget har et nedbørfelt på 27 km².

Laksåvassdraget består av flere større og mindre vatn. De største er Setervatnet (43 moh), Langvatnet (21 moh), Eklingdalsvatnet (22 moh) og Laksåvatnet (14 moh). Langvatnet og Eklingdalsvatnet er forbundet med en svært kort elvestrekning og vil når vannstanden er på det høyeste, danne et sammenhengende vannspeil.

I nedbørfeltet er det mye skog, i hovedsak furuskog, og myr.

Jakopdalsbekken renner mellom Setervatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet. Bekken er uberørt og preget av relativt grovt bunnsubstrat. I Sloelva mellom Langvatnet og Laksåvatnet er det finere bunnsubstrat, men her er det gjort fysiske inngrep. I likhet med Sloelva er også Laksåa fra Laksåvatnet til fjorden preget av fysiske inngrep, se neste kapittel.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Dammer og reguleringer

Dagens vannuttak til settefiskanlegget skjer fra Laksåvatnet som reguleres 2,5 m. Det ovenforliggende Langvatnet reguleres 1,5 m og herfra tappes det vann ned til Laksåvatnet. Når vannstanden er på høyeste regulerte i Langvatnet er det et sammenhengende vannspeil mellom Langvatnet og Eklingdalsvatnet. Det er bygget betongdammer i utløpet av Langvatnet og Laksåvatnet, med byggeår ca. 1980. Det slippes ikke minstevannføring fra de to vannene. Dammene stenger vassdraget for oppgang av laks og sjørret.

Det er lagt to rør fra Laksåvatnet ned til settefiskanlegget, hvert med en dimensjon på 630 mm. Rørlengden er ca. 450 m.

Inngrep i Laksåa og Sloelva

I øvre del av Sloelva mellom Langvatnet og Laksåvatnet er det foretatt utretting og senking av elveløpet. Elvebunnen nærmest dammen er støpt inn med betong.

I øvre del av Laksåa opp mot dammen i Laksåvatnet er elvebunnen støpt inn. Rørene til settefiskanlegget er lagt langs og i elven og er også støpt inn. Laksåa er lagt i kulvert under fylkesvei 713. NVE har ikke kunnskap om hvor lenge det har vært slik. Utløpet av Laksåa ble lagt om for få år siden for å vinne areal for utvidelse av settefiskanlegget.

Teknisk plan

Reguleringer og inntak

Det planlegges en dam på 2,6 m i Setervatnet. Dammen i utløpet av Langvatnet-Eklingdalsvatnet skal bygges på 2 m. Det er ikke søkt om endring av reguleringshøyden i Laksåvatnet. Vannuttaket blir fra Laksåvatnet som i dag.

Rørgate og hjelpeanlegg

Det skal ikke legges ned nye rørledninger, og det er ikke behov for nye veier.

Det er ikke gitt opplysninger om at det er behov for massetak og deponi.

Hydrologiske virkninger

Settefiskanlegget har vanninntak fra Laksåvatnet som har et areal på 0,1173 km². Langvatnet-Eklingdalsvatnet har et samlet areal på 0,2963 km². Setervatnet har et areal på 0,0509 km². Nedbørfeltet er på 27 km². NVE har beregnet middelvannføringen til 63,3 m³/min (1055 l/s).

Laksåvatnet reguleres i dag med 2,5 m, mens Langvatnet-Eklingdalsvatnet reguleres med 1,5 m. Med utgangspunkt i dagens regulering oppgir søker et magasinivolum på 210 000 m³ i Laksåvatnet og 450 000 m³ i Langvatnet-Eklingdalsvatnet. Med omsøkte økte regulering av Langvatnet-Eklingdalsvatnet blir magasinivolumet i vatnet på 1 190 000 m³. En regulering av Setervatnet med 2,65 m gir et magasinivolum på 145 000 m³.

Vannbehovet ved en produksjon på 3 millioner smolt er i produksjonsplanen oppgitt til å være gjennomsnittlig 18,3 m³/min gjennom året. Det største vannbehov er i perioden fra midten av juli til midten av oktober, med en topp i august på 37 m³/min.

NVE har beregnet alminnelig lavvannføring til 4,82 m³/min (80,25 l/s).

I Jakopsdalsbekken som renner fra Setervatnet til Langvatnet er det foreslått en minstevannføring på 1 m³/min (16,7 l/s). Søker skriver at Setervatnet er ment som et reservemagasin og vil bare tappes ned i ekstremt langvarige tørkeperioder. Reguleringen av Setervatnet vil bety lengre perioder med liten/ingen vannføring i Jakopsdalsbekken enn det som er tilfellet i dag.

I Sloelva, elvestrekningen mellom Langvatnet og Laksåvatnet er det foreslått å slippe en minstevannføring på 2 m³/min (33,3 l/s). Søker mener at dette vil være tilstrekkelig for å opprettholde gode levekår for elvemusling og fisk i elven. Ved tørkeperioder vil anlegget prioritere å tappe ned Laksåvatnet først slik at en hele tiden har tilgjengelige vannressurser til å opprettholde minstevannføringen i Sloelva. Forslag til minstevannføring har tatt utgangspunkt i det laveste vannbehovet til settefiskanlegget.

I Laksåelva som renner fra Laksåvatnet og ut i sjøen er det ikke foreslått slipp av minstevannføring. Søker mener at Laksåa er så endret at det er lite sannsynlig at det opprinnelige økosystemet kan reetableres og at det derfor ikke er nødvendig med minstevannføring.

Byggekostnader

Søker har beregnet bygge- og oppryddingskostnadene til kr 2 785 000. Installering av UV- og ozonanlegg dersom fiskesperre fjernes er kostnadsberegnet til i overkant av 22 millioner kr.

Arealbruk og eiendomsforhold

Reguleringen av Laksåvatnet blir lik dagens. Her vil det derfor ikke bli endret arealbruk. Langvatnet-Eklingdalsvatnet skal demmes opp ytterligere to meter og dette vil beslaglegge noe mer areal. Størrelsen på neddemt areal er ikke beregnet. Imidlertid er terrenget forholdsvis bratt og oppdemming vil trolig bare føre til mindre endringer i arealbruken. Oppdemming av Setervatnet vil legge beslag på en del areal, men dette er heller ikke beregnet.

Måsøval Settefisk AS har avtale med grunneiere til Laksåvatnet, Langvatnet-Eklingdalsvatnet og til Setervatnet om oppdemming og uttak av vann. Avtalen gjelder til 2033.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Det foreligger en reguleringsplan fra 2006; Laksåvik Gnr. 127 Bnr. 3, som omfatter området der settefiskanlegget ligger. Området er regulert til industriformål.

Verneplan for vassdrag

Laksåvassdraget er ikke varig vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Et nærliggende INON-område, sone 2 avgrenses i dag av riksvei 713 som går langs fjorden. Det ligger et større INON-område, sone 1 litt lenger inn på Hitra. Ingen av de regulerte eller planlagt regulerte vannene ligger direkte i INON-område. Planlagt regulering av Setervatnet vil føre til reduksjon av INON-området. I følge INON-kart på DNs hjemmesider kan ikke dagens reguleringer være registrert, slik at både dagens og planlagt regulering påvirker arealet til INON-området.

Nasjonale laksevassdrag

Laksåvassdraget er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Deler av Laksåvassdraget inngår i Havmyra naturreservat som ble opprettet i 1982. Reservatet ble et Ramsarområde i 2007. Regulerte vann og planlagt regulerte vann ligger ikke i reservatet.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området 31.05.2010 sammen med representanter fra Måsøval Settefisk AS, Hitra kommune, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og grunneiere. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Hitra kommune anbefaler at Måsøval Settefisk AS gis tillatelse til regulering av Laksåvatnet, Langvatnet-Eklingsdalsvatnet og Setervatnet og til opprettholdelse av fiskesperren i utløpet av Laksåvatnet slik som omsøkt. Hitra kommune ber NVE vurdere avbøtende tiltak i egnede nabovassdrag for å fremme produksjon, levevilkår samt oppgang av viltlevende laks/sjørret i disse. Kommunen ber NVE også vurdere å pålegge Måsøval settefisk AS opprydding/hogst av gammel skog etter tidligere neddemninger samt etter eventuelle nye neddemninger.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at av hensyn til anadrom laksefisk og elvemusling må fiskesperren fjernes og det bør settes krav om minstevannføring i vassdraget. Fisken må sikres passasje også forbi dammen i Langvatnet. Fylkesmannen mener at dagens reguleringshøyde på 2,5 m i Laksåvatnet kan opprettholdes. Videre mener fylkesmannen at reguleringen av Langvatnet-Eklingsdalsvatnet ikke må overstige 2 m og at det ikke skal gis tillatelse til regulering av Setervatnet. Fylkesmannen uttaler videre at trær og busker skal fjernes fra reguleringssonene.

Sametinget har ingen spesielle merknader til søknaden om reguleringer, vannuttak og fiskesperre i Laksåvassdraget.

Hitra kultiveringslag skriver at vassdraget må åpnes for oppgang av anadrom laksefisk og at Setervatnet må forbli uberørt. Laget mener at samlet regulering av Langvatnet ikke må overstige 2,5 m og at det må slippes minstevannføring.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Tiltaket vil bidra til å sikre vanntilgangen til eksisterende virksomhet og planlagte produksjonsutvidelse og bidra til økt verdiskaping og næringsaktivitet.
- Tiltaket vil bidra til å sikre eksisterende arbeidsplasser. Utvidet produksjon vil gi rom for fire nye årsverk.

Ulemper

- Økt vannuttak fra vassdraget vil føre til at periodene med redusert vannføring i Sloelva og Laksåa kommer hyppigere og varer lengre. Dette kan få konsekvenser for fisk, elvemusling og bunndyr.
- Omsøkte regulering av Setervatnet vil i perioder føre til stor reguleringsone og vil påvirke landskapet negativt. Fiskebestanden vil bli påvirket.
- Regulering av Setervatnet vil redusere arealet av det eneste inngrepsfrie området i sone 1 (3 – 5 km fra tyngre tekniske inngrep) i Hitra kommune.
- Økt regulering av Langvatnet-Eklingdalsvatnet vil gi en større reguleringsone og påvirke landskapet negativt. Fiskebestanden vil bli påvirket.

NVEs vurdering

Historikk

Trønderlaks AS fikk i brev av 01.11.1980 konsesjon fra Fiskeridepartementet til produksjon av 200 000 sjødyktig settefisk ved anlegget i Laksåvika.

I 1980, trolig i forbindelse med at en søknad om produksjon på 200 000 sjødyktig settefisk var på høring, skrev Fylkesmannen i Sør-Trøndelag at vassdraget ikke må reguleres slik at alle muligheter for oppgang av fisk blir ødelagt eller på en måte som unødig reduserer verdien av innlandsfisket i Laksåvatnet. Etter en befaring av vassdraget i september 1983 hvor det ble påvist at en dam i utløpet av Laksåvatnet sperret for oppgang av fisk, rettet Fylkesmannen en henvendelse til DVF (Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, nå Direktoratet for naturforvaltning) om lovligheten av dette inngrepet. DVF hadde tidligere fattet vedtak om at vatnet kunne reguleres så fremt oppgangsmulighetene for fisk ikke ble ødelagt. Denne forutsetningen ble imidlertid ikke tatt inn i tillatelsen fra fiskerimyndigheten og dermed heller ikke fulgt opp av tiltakshaver.

Trønderlaks AS søkte i 1983 om en utvidelse av produksjonen fra 200 000 til 500 000 smolt. I følge brev av 17.12.1984 fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag forutsatte utvidelsen en regulering av Langvatnet med 1,5 m og en regulering av Ytre Laksåvatnet med 2 m. Laksåvatnet var fra før av regulert med 2,5 m. Både fylkesmannen og DVF gikk imot en regulering av Ytre Laksåvatnet da dette delvis ligger innenfor naturreservatet Havmyran.

Etter det NVE kan se av tidligere dokumenter i saken, fikk man aldri noen avklaring av forhold knyttet til dammen og fiskesperren i Laksåvatnet.

Det som er helt klart er at både Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og DVF på et tidlig tidspunkt gav beskjed om at vassdraget ikke måtte reguleres slik at oppgang av anadrom laksefisk ble hindret. Verken Fiskeridirektoratet eller Trønderlaks forholdt seg til dette.

Måsøval Settefisk ønsket i 2006 å legge om utløpet av Laksåa for å vinne areal for utvidelse av settefiskanlegget. NVE fattet i brev av 19.10.2006 vedtak om at omleggingen av elveløpet ikke var konsesjonspliktig forutsatt at den omlagte elven får gå åpen og at oppgangsmulighetene for laks og sjørøret ikke reduseres.

Laksåvassdraget er i dag et vassdrag med store inngrep uten oppgangsmulighet for anadrom laksefisk noe som har vært situasjonen helt siden slutten av 1970-tallet.

NVE legger til grunn at dammene i Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet og regulering av de to vannene er basert på lovlig etablerte vassdragsanlegg basert på uryddig historikk og eierskifte underveis. Eventuelle tiltak for at anadrom laksefisk skal kunne komme forbi dammene, må følges opp med grunnlag i vilkår som blir fastsatt i konsesjonen for vannuttak og regulering etter ev. pålegg med hjemmel i disse, dersom det ikke blir gitt tillatelse til å stenge vassdraget for oppgang av anadrom laksefisk.

Hydrologiske virkninger av tiltaket

Vannbehovet ved en produksjon på 3 millioner smolt er i produksjonsplanen oppgitt til å være gjennomsnittlig $18,3 \text{ m}^3/\text{min}$ (305 l/s) gjennom året. Det største vannbehov er i perioden fra midten av juli til midten av oktober, med en topp i august på $37 \text{ m}^3/\text{min}$ (617 l/s). Dette sammenfaller med perioder med laveste midlere vannføring i vassdraget.

Maksimal slukeevne i det ene vannforsyningsrøret er av NVE beregnet til $1,2 \text{ m}^3/\text{s}$, dvs. 1200 l/s. Røret har god kapasitet i forhold til det som er behovet i anlegget.

Settefiskanlegget har installert utstyr for noe vannbesparing, dvs. oksygenering. Også karvis teknologi for CO_2 fjerning er under etablering. I følge søker vil det for deler av settefiskanlegget bli lagt opp til resirkulering av vannet.

NVE vil bemerke at det ved en eventuell konsesjon vil være selskapets ansvar å se til at vannbehovet i anlegget er i samsvar med tilgjengelig vannressurs, og at fiskemengden tilpasses dette.

Alminnelig lavvannføring i vassdraget er av NVE beregnet til $4,82 \text{ m}^3/\text{min}$ (80,25 l/s). Søker har fått beregnet 5-persentil for hele året til ca. $7,3 \text{ m}^3/\text{min}$ (122 l/s). Foreslått minstevannføring i Sloelva på 33,3 l/s og Jakobalsbekken på 16,7 l/s ligger langt lavere enn beregnet alminnelig lavvannføring.

Søker foreslår en minstevannføring i Sloelva ut fra hva som er forenlig med produksjon og forventet tørkeperiode. NVE er imidlertid opptatt av at elven skal få en vannføring som gir gode forhold for elvemusling og fisk. Periodene med bare minstevannføring i Sloelva vil særlig inntreffe om sommeren. Med foreslått minstevannføring kan vanntemperaturen bli høy, så høy at temperaturen vil kunne medføre skade for både fisk og elvemusling som oppholder seg i elvestrengen under slike forhold.

I Laksåelva som renner fra Laksåvatnet og ut i sjøen er det ikke foreslått slipp av minstevannføring. Søker mener at Laksåa er så endret at det er lite sannsynlig at det opprinnelige økosystemet kan reetableres og at det derfor ikke er nødvendig med minstevannføring. Slik vassdraget ser ut i dag

mener NVE at det ikke vil være særlig fordel å slippe minstevannføring. Dersom vassdraget restaureres tilbake til tilnærmet naturlig tilstand vil slipp av minstevannføring være av stor betydning for vassdraget.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Søker mener at dagens reguleringer og vannuttak ikke virker inn på vanntemperatur, isforhold og lokalklima.

Både på Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet er det trolig usikker is i dag, spesielt nært dammene. Regulering av Setervatnet vil også føre til mer usikker is enn i dag.

Det har i søknadsbehandlingen ikke kommet frem opplysninger om særlig bruk av området i friluftssammenheng. Eneste hytte i området er en jakthytte ved Langvatnet. En eventuell konsesjon vil inneholde vilkår om oppsetting av skilt som opplyser om usikker is hvis dette anses påkrevet.

Grunnvann, flom og erosjon

Søker forventer ikke at reguleringene og vannuttaket skal påvirke grunnvann.

I Vann-nett er det ikke registrert grunnvannsforekomster i området.

Søker forventer heller ikke at reguleringene og vannuttaket skal føre til økt flomfare eller erosjon.

Reguleringen i Laksåvatnet blir den samme som i dag, og NVE kjenner ikke til erosjonsskader som følge av vannstandsvariasjonene. Reguleringen har foregått helt siden ca. 1980, og det er nærliggende å tro at massene i reguleringssonen har stabilisert seg. I Langvatnet-Eklingdalsvatnet har det heller ikke kommet frem opplysninger om erosjon, men med den omsøkte økningen av reguleringen på 2 m vil erosjon kunne oppstå.

Biologisk mangfold

Naturtyper og flora

I rapporten Kartlegging av naturtyper i Hitra kommune, Sør-Trøndelag (rapport 2008:18, Miljøfaglig Utredning AS), er det ikke registrert spesielle naturtyper i Laksåvassdraget.

I søknaden er det gjort en grov vurdering av vegetasjonen i området. Det er beskrevet en frodig vegetasjonstype i sørvendt helling på nordsiden av vassdraget. Her vokser det mest furu, men også osp, selje, bjørk, gråor og hassel. Vegetasjonstypen som finnes i Jakobsdalen, Eklingdalen og på nordsiden av Eklingdalsvatnet betegnes som urskog i naturlig suksesjon, men stort innslag av løvtrær. Det er antatt at biologisk mangfold her er stort.

Oppdemming og regulering av Setervatnet vil få konsekvenser for vegetasjon og naturtyper rundt vannet. Dette gjelder også for Langvatnet-Eklingdalsvatnet som planlegges regulert opp med 2 m.

I Artsdatabanken er det registreringer av to karplanter som er nær truet i nedbørfeltet til Laksåvassdraget, brunskjene og hvitkurle (Norsk Rødliste 2010). Brunskjene er registrert 0,5 km nord for Setervatnet og hvitkurle er registrert i Jakobsdalen. Brunskjene er en karakteristisk art for ekstremrikmyr (DN håndbok 13-2007 kartlegging av naturtyper). Registreringene av de to artene ligger i god avstand til Langvatnet-Eklingdalsvatnet og Setervatnet, og artene vil ikke bli påvirket av en eventuell økt vannstand og regulering.

Fauna

Hubro er registrert i nedbørfeltet til Laksåvassdraget. Arten har status sterkt truet i Norsk Rødliste 2010. Havørn og hønehawk hekker i nedbørfeltet. Havørn var tidligere med i den Norske Rødlisten fra 2006, men er tatt ut av rødlisten fra 2010. Hønehauken er registrert som nær truet i ny rødliste fra 2010. Storlom ble observert under feltarbeid i 2009. Denne arten er særlig sårbar for vannstandsreguleringer og er registrert som nært truet i Norsk rødliste fra 2010.

Alle disse artene bortsett fra storlom er i liten grad vanntilknyttet og vil derfor, forutsatt at eventuelt anleggsarbeid blir gjennomført utenom hekketiden, bli lite påvirket av arbeid på dammene i Langvatnet-Eklingdalsvatnet og Setervatnet. Faunarapporten som er lagt ved konsesjonssøknaden konkluderer med at Laksåvatnet og Langvatnet er uegnet som hekkebiotop for storlom. Den østre enden av Eklingdalsvatnet og den vestre enden av Setervatnet er oppgitt som potensielt hekkeområde for storlom. Imidlertid konkluderes det med at hekking av storlom er lite sannsynlig i og med at havørn hekker i samme område. Langvatnet reguleres også i dag, noe som trolig reduserer sannsynligheten for hekking ved dette vatnet.

Fisk og ferskvannsbiologi

Laks og ørret (stasjonær og sjørørret)

Laksåvassdraget har vært stengt for oppgang av laks og sjørørret siden 1980, da dammen i Laksåvatnet ble bygget. Den stedegne laksebestanden i vassdraget har derfor dødd ut, mens den stasjonære delen av ørretbestanden fremdeles finnes i vassdraget. Ved overløp over dammene kan ørret vandre ut av vassdraget, men har ingen mulighet til å komme opp i vassdraget igjen som sjørørret.

Laksåvassdraget er fra naturens side laks- og sjørørretførende i Tverråa (1,2 km) fra Laksåvatnet opp til Ytre Laksåvatnet, ca. 600 m i Sloelva opp til Langvatnet og 1,2 km i Jakopdalsbekken fra Langvatnet-Eklingdalsvatnet. Totalt med vatn og elvestrekninger blir anadrom strekning på ca. 7 km.

Kartleggingen av fiskebestanden i 2009 avdekket at det ikke er vandringshinder for fisk i Jakopdalsbekken og Tverråa. Dette kan bety at laks og sjørørret har kunnet vandre opp Tverråa til Ytre Laksåvatnet og opp Jakopdalsbekken til Setervatnet.

I Sportfiskerens leksikon fra 1968 står det om Laksåvatnet at det er god mulighet for stor fangst av sjørørret. NVE har opplysninger om at det på 1970-tallet ble fisket både laks og sjørørret i vassdraget.

Undersøkelsen som ble foretatt i mai 2009 viste lave tettheter av ørretunger i Sloelva, Tverråa og Jakopdalsbekken. Undersøkelsen ble gjort for tidlig på året til å kunne påvise årsyngel (0+). Det ble påvist noen 1+, men det er eldre fisk enn 1+ som dominerer innsamlet materiale.

I Laksåvatnet er det en tett bestand av småfallen ørret. Det samme gjelder trolig også for Langvatnet-Eklingdalsvatnet og Setervatnet.

Dammen i utløpet av Laksåvatnet hindrer oppgang av laks og sjørørret. Som følge av dette er den stedegne laksebestanden i vassdraget utdødd. Å tilrettelegge for at laks kan vandre forbi dammen vil ikke forandre situasjonen for denne stedegne bestanden. En eventuell reetablering av laks i vassdraget må skje med utgangspunkt i en annen bestand.

I dag er det dammene som hindrer fisk i å vandre i vassdraget, men liten/ingen vannføring i Sloelva og ut av Laksåa vil også virke bestandsregulerende. I tillegg er det foretatt omfattende fysiske inngrep i Laksåa, som vanskeliggjør fiskevandring.

Dersom fisken uhindret hadde kunnet gå opp i vassdraget ville trolig hovedmengden av sjørret gått opp i elven i perioden august – november. I småelver og bekker med årlig middelvannføring under 1 m³/s ankommer gytefisken først like før den skal gyte. I Laksåvassdraget er middelvannføringen 1,06 m³/s og under uregulerte forhold vil hovedmengden av gytemoden sjørret sannsynligvis vandre opp i vassdraget i oktober og november. De beste gytemulighetene i Laksåvassdraget er trolig i Sloelva. Det er derfor viktig at gytefisken gis gode muligheter til å komme dit. Dette kan gjøres ved at det slippes en minstevannføring både i Laksåa og i Sloelva. Et slikt tiltak bør suppleres med krav om fyllingsgrad i Laksåvatnet om høsten slik at en kan sikre en brukbar vannføring i en oppgangsperiode. Etter vårt syn må det imidlertid også tas hensyn til at forholdene i Laksåa i dag er så uryddig at selv med minstevannføring vil det være vanskelig å få til oppgang av fisk. Et krav om minstevannføring i Laksåa må derfor etter vår vurdering sees i sammenheng med restaurering av Laksåa.

Ørretbestanden i vassdraget er trolig dominert av stasjonær fisk. Om det gjøres tiltak for at fisk kan vandre forbi dammene, vil den delen av bestanden kunne reetablere en bestand med sjørret med utgangspunkt i den stasjonære.

Ørret i Laksåvatnet kan gyte i bl.a. Sloelva. Perioder med lav vannføring i Sloelva kan føre til stor dødelighet i en/flere årsklasser av ørret. Dersom Sloelva sikres en minstevannføring vil forholdene for fisk bli bedre enn i dag. Imidlertid vil økt regulering av Langvatnet - Eklingdalsvatnet føre til at periodene med overløp over dammen blir kortere og færre.

Ål

I undersøkelsene av vassdraget i 2009 ble det påvist ål i Sloelva. Dette betyr at ål kommer seg forbi dammen i Laksåvatnet.

Ål er kategorisert som kritisk truet på Norsk Rødliste 2010. Reguleringene i vassdraget vil trolig ikke påvirke ålen så lenge den kan passere dammene i vassdraget. Det er imidlertid nærliggende å anta at med en større og sikrere vannføring i Laksåa, vil mer ål komme seg opp i vassdraget.

Elvemusling

Forekomsten av elvemusling i Laksåvassdraget ble første gang verifisert i 2006 av NTNU Vitenskapsmuseet. Elvemusling er en truet art og har status sårbar på Norsk Rødliste 2010. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for arten. Det arbeides nå med en ny forskrift for elvemusling som er foreslått som en prioritert art, hjemlet i naturmangfoldloven. Forskriften har som formål å sikre at elvemusling og dens genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at arten forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Elvemuslingbestanden i Laksåvassdraget ble kartlagt i mai 2009. Det ble bare funnet elvemusling i Sloelva mellom Langvatnet-Eklingdalsvatnet og Laksåvatnet over en strekning på ca. 100 m. Muslingen stod i grupper på 1-5 individer og var mellom 99,7 og 130,6 mm lange. Det ble bare registrert 42 muslinger, hvilket gir en tetthet på 0,02 muslinger/m². Det ble ikke lett i bunnsubstratet etter mindre muslinger. Det ble samlet inn ørretunger for eventuelt å påvise påslag av muslinglarver. Det ble ikke påvist muslinglarver på fisken.

Feltarbeidet i Laksåvassdraget i 2009 påviste bare store og dermed eldre musling. Det ble ikke registrert muslinglarver på ørretungene. Begge disse funnene indikerer at det ikke er rekruttering i muslingbestanden. Dette kan enten skyldes at ørret ikke er egnet vertsfisk for denne elvemuslingbestanden og/eller at manglende vannføring i Sloelva fører til dødelighet i bestanden og i tillegg begrenser produksjonen av ørret så mye at det går ut over rekrutteringen i muslingbestanden.

Vi kan ikke ut fra resultatene fra undersøkelsen i 2009, konkludere endelig når det gjelder om elvemuslingen i vassdraget parasitterer laks eller ørret. Men det er nærliggende å anta at muslingbestanden i Laksåvassdraget er en "laksemusling", dvs. at muslinglarvene parasitterer laksunger. I så fall opphørte rekrutteringen i muslingbestanden relativt umiddelbart da Laksåvassdraget ble stengt for oppgang av laks i 1980. Dersom det skal reetableres en ny bestand av laks i vassdraget, må det settes ut fisk fra et annet vassdrag. Dersom elvemuslingen er en "ørretmusling", dvs. parasitterer ørretunger vil faktorer som begrenser produksjonen av ørret også påvirke rekrutteringen i muslingbestanden. Lave vannføringer, både naturlig og grunnet oppdemming og vannuttak, virker begrensende på produksjonen av ørret i Laksåvassdraget og dermed også på rekrutteringen i elvemuslingbestanden. Tettheten av ørret blir lav, lavere enn det som er nødvendig for å gi en normal og god rekruttering til muslingbestanden.

Dammen i Langvatnet-Eklingdalsvatnet påvirker vannføringen i Sloelva. Vannføringen vil i perioder være liten. Redusert vannføring i Sloelva betyr reduksjon i vanndekket areal. Dette virker direkte inn på elvemuslingen i og med at den ikke kan flytte seg så fort. Muslingene kan tåle vanntemperaturer nær null så lenge de ikke fryser inne (Mejdell Larsen 1997, NINA Fagrapport 028). Lav vannføring i Sloelva om vinteren vil føre til at elvemusling som står i grunne partier i elven er utsatt for innfrysing. Lav vannføring om sommeren vil kunne føre til høy og dødelig vanntemperatur. I litteraturen er det gjengitt forskjellige resultater fra målinger av temperaturtoleranse hos elvemusling (NINA Fagrapport 028). En undersøkelse har vist at muslingen tåler temperaturer fra -0,4 til 25,6. En annen undersøkelse viser at muslingen kan tolerere opp til 28 C i kortere tid (10-20 min). Sistnevnte er ikke relevant under naturlig forhold.

For å sikre overlevelsen av elvemuslingbestanden i Laksåvassdraget på kortere sikt er det avgjørende at det slippes en helårlig minstevannføring fra Langvatnet-Eklingdalsvatnet i Sloelva. Overvåking av fisk og elvemusling i vassdraget vil etter hvert kunne gi svar på om det er ørret eller laks som er egnet vertsfisk.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivaretatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden reguleringer og vannuttak fra Laksåvassdraget legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 4-5 og §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

Kunnskapsgrunnlaget § 8

I naturmangfoldloven § 8 står det at avgjørelser som berører naturmangfoldet skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. I søknaden ligger det ved en kartlegging av fiskebestanden og elvemusling for Laksåvassdraget. I tillegg har NVE gjennom søknaden, høringsprosessen, artsdatabanken og egen befarings i området fått en god oversikt over hvilke biologiske verdier som er nyttet til vassdraget. NVE mener at kunnskapsgrunnlaget og de

registreringene av naturmangfold som er utført er tilstrekkelig for flora og fauna til at vi kan fatte et vedtak i saken.

Føre-var-prinsippet § 9

I naturmangfoldlovens § 9. (*føre-var-prinsippet*) står det at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Som følge av fysiske inngrep og reguleringene av Langvatnet-Eklingdalsvatnet og Laksåvatnet er vassdraget allerede skadet.

Dersom det ikke blir gitt konsesjon til regulering av Setervatnet og det blir satt krav om slipp av minstevannføring gjennom vilkår i en ev. konsesjon vil det i denne saken være svært liten sannsynlighet for alvorlig og irreversibel skade på naturmangfoldet, utover det som allerede har skjedd. En ev. vassdragskonsesjon med vilkår vil kunne bedre forholdene i vassdraget både når det gjelder biologisk mangfold og landskapsestetikk.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Laksåvassdraget er allerede et gjennomregulert vassdrag og på bakgrunn av de drøftinger ovenfor, så mener NVE at tiltaket vil kunne føre til endringer av økosystemet i vassdraget over tid. Med vilkår i en konsesjon som har i hensikt å ivareta vassdragets økosystem mener vi det vil kunne føre til positive endringer i vassdraget

Forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer § 4

Målet inneholder både et kvantitativt og kvalitativt element ved at antallet naturtyper og økosystemer skal opprettholdes og at de skal ivareta arts mangfold, prosesser og produktivitet så langt det anses rimelig. I forbindelse med konsesjonsbehandling av Laksåvassdraget så er det registrert en rødlisteart, elvemusling (VU), men det er ikke registrert spesielle naturtyper eller rødlistearter som vil bli direkte berørt. Gjennom vilkår i en konsesjon som blant annet inneholder krav om minstevannføring mener NVE at tilstanden i vassdraget vil kunne bli noe forbedret.

Forvaltningsmål for arter § 5

Laksåvassdraget har vært et vassdrag rikt på biologisk mangfold og potensialet for vassdraget igjen skal ha levedyktige bestander av elvemusling, sjørørret og laks er tilstede. I § 5 i naturmangfoldloven om forvaltningsmål for arter står det at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. For å nå dette målet i Laksåvassdraget må det legges til rette for at arter som hører naturlig hjemme der, kan etablere seg på nytt. Dette innebærer på sikt mulighet for åpning av vassdraget for oppgang av fisk, tilstrekkelig med vannføring i Sloelva og ev. Laksåa og ellers gjenskape gode gyte- og oppvekstområder for fisk og elvemusling.

Laksåvassdraget har siden 1980 vært utnyttet til produksjon av settefisk, og det er ikke tatt særlige hensyn til fisk, elvemusling og annet biologisk mangfold frem til nå. Dette bærer vassdraget preg av. Vannressursloven gir rammer for hva slags aktivitet som kan foregå i et vassdrag og hvilke hensyn som skal tas når det gjelder allmenne interesser. Dette er forhold NVE søker å i vareta gjennom konsesjonsbehandling samtidig som det skal legges til rette for næringsutvikling og arbeidsplasser.

Landskap og inngrepsfritt område

De to vannene Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet og de to elvestrekningene Laksåa og Sloelva er i dag til dels sterkt påvirket av fysiske inngrep noe som påvirker landskapet veldig. Når vannstanden er høy i de to vannene demmes skog og myr ned, og over tid vil trærne dø. I og langs de to vannene er det mange døde trær. Dersom reguleringen blir hjemlet i en konsesjon vil denne inneholde vilkår som setter krav om rydding av reguleringszone og dermed mulighet for retting til en bedre tilstand.

Øvre del av Sloelva er preget av fysiske inngrep, dvs. dam, sementering av elvebunnen opp mot dammen og noe utretting og senkning i øvre del.

Laksåa er landskapsmessig helt ødelagt og har liten/ingen biologisk funksjon. Elvebunnen opp mot dammen er sementert. I og langs elveløpet ned til kulverten er det gravd og sprengt. Rørene til settefiskanlegget er støpt inn og følger elvebredden. Nedenfor veikulverten er elveløpet lagt helt om.

Regulering av Setervatnet på 2,65 m vil gi en reguleringszone også i dette vannet, og vannføringen i Jakopdalsbekken blir redusert.

Ingen av de regulerte eller planlagt regulerte vannene ligger innenfor inngrepsfritt område. En regulering på mer enn en meter regnes som et teknisk tyngre inngrep. I avgrensningen av INON-området er det ikke tatt hensyn til reguleringen av Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet. Området skulle derfor hatt en annen avgrensning enn det som er tilfelle. I dag er det riksvei 713 som definerer grensen til INON-område, sone 2. Langvatnet-Eklingdalsvatnet er allerede regulert så mye at det defineres som et tyngre teknisk inngrep, og en økt regulering av disse vannene får derfor ingen konsekvens for det nærliggende INON-området.

I konsesjonssøknaden er reduksjonen av inngrepsfritt-område som følge av regulering av Setervatnet beregnet til 2,8 km² i sone 2 og 0,9 km² i sone 1. Med en avgrensning som tar hensyn til den reelle situasjonen, vil reduksjonen ikke bli så stor.

En regulering av Setervatnet vil føre til en reduksjon av INON-område, sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep) og vil også redusere Hitras eneste område i sone 1 (3-5 km fra nærmeste tyngre teknisk inngrep). Oppdemt vannvolum i Setervatnet blir relativt lite og skal være en reserve til bruk i perioder med lite tilsig og høyt vannbehov. Inngrepsfrie områder i kommuner og regioner med lite rest-INON har i følge Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk stor verdi. NVE vil her påpeke at en ev. oppdemming av Setervatnet gir et relativt lite magasin som vil få stor negativ påvirkning på landskapsbildet i et område som i dag fremstår som urørt, samtidig som inngrepet vil redusere INON-områder av stor verdi.

Kulturminner

Det har verken i søknaden eller i høringsprosessen kommet frem opplysninger om fredete kulturminner i det berørte området. Sametinget har ingen spesielle merknader annet enn å vise til det

generelle aktsomhetskravet. Fylkeskommunen har ikke uttalt seg. NVE mener at standardvilkårene i en ev. konsesjon i tilstrekkelig grad vil ivareta forholdet til kulturminner.

Landbruk

Det drives ikke landbruk i det berørte området.

Vannkvalitet, vannforsynings-, resipient- og andre brukerinteresser

Vassdragets vannkvalitet er nøye kartlagt. Vassdraget er lite/ikke påvirket av forurensende aktiviteter, og vannuttaket til settefiskanlegget (dvs. fraføring av vann) vil derfor ikke ha betydning for vannkvaliteten.

I søknaden er det beskrevet fire private uttak av drikkevann, to i Laksåvatnet og to i Langvatnet.

Det er en jakthytte ved Langvatnet, ellers ingen hytter ved de aktuelle vannene. Det drives noe jakt i området, mens det i liten grad blir fisket i de aktuelle vannene.

Samiske interesser og reindrift

Det er ikke reindrift i Hitra kommune og heller ikke andre samiske interesser i området.

Samfunnsmessige virkninger

Omsøkte tiltak vil bidra til å sikre arbeidsplassene ved settefiskanlegget og kunne legge til rette for en viss produksjonsutvidelse og verdiskaping.

Samlet belastning

Det er foretatt en kartlegging av vassdrag med anadrom laksefisk i Hitra kommune. Av i alt 26 registrerte vassdrag er hele 16 av ulike årsaker stengt for oppgang. Det er spesielt veibygging som har ført til at fisken i dag ikke lenger har tilgang til vassdragene.

En regulering av Setervatnet vil føre til at samlet belastning på vassdrag blir stor da nedenforliggende vann allerede er regulert. I tillegg vil en regulering av Setervatnet føre til ytterligere bortfall av inngrepsfrie områder i et område der det er få gjenværende INON områder.

Oppsummering

NVE mener at selve reguleringen av Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet ikke gir store negative konsekvenser for allmenne interesser. Forutsetningen er at Sloelva og Laksåa sikres en minstevannføring som gir gode levevilkår for fisk og elvemusling. Minstevannføring kombinert med elverestaurering vil bidra til at vassdraget gjenoppstår som et viktig landskapselement. Det er positivt og viktig for kommunen at settefiskanlegget bidrar med verdiskaping og arbeidsplasser.

En regulering av Setervatnet som omsøkt vil gi et relativt lite reguleringsmagasin og føre til store inngrep i et urørt område. En regulering av Setervatnet vil i tillegg føre til ytterligere bortfall av inngrepsfrie områder i et område der det er få gjenværende INON områder.

Tiltak som hindrer oppgang av anadrom laksefisk i et vassdrag får store konsekvenser for fiskebestandene i både vassdrag og sjø og for utnyttelsen av dem. I Laksåvassdraget er fravær/lite av egnet vertsfisk en trussel mot den lille restbestanden av elvemusling i Sloelva.

Mattilsynet tillater i dag inntak av vann fra kilder med oppgang av anadrom laksefisk forutsatt at inntaksvannet desinfiseres. Naturmangfoldloven § 5 om bevaringsmål for arter sier at arter og deres økologiske funksjonsområder skal forvaltes slik at artene forekommer i levedyktige bestander i sitt naturlige utbredelsesområde. Sjørret, trolig også laks, har tidligere hatt vassdraget som leveområde. Muligheten for å reetablere en bærekraftig sjørretbestand i vassdraget er god forutsatt at det legges til rette for fiskevandring forbi dammene i Laksåvatnet og Langvatnet og at det pålegges slipp av minstevannføring. Dette må kombineres foretas restaureringstiltak i Laksåa og Sloelva. Post 8 i vilkårene i konsesjonen gir hjemmel til å pålegge restaureringstiltak. Dette er noe NVE vil vurdere og komme tilbake til i eget vedtak.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved regulering av Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet og vannuttak fra Laksåvatnet er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Måsøval settefisk AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til disse tiltakene. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

NVE mener at en regulering av Setervatnet medfører ulemper av betydning for allmenne interesser. Fordelene ved dette omsøkte tiltaket oppveier ikke ulempene, og kravet i § 25 i vannressursloven er etter vår mening ikke oppfylt.

Når det gjelder dammens funksjon som fiskesperre i Laksåvatnet viser NVE til eget vedtak.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Reguleringsgrense, vannuttak og vannslipp

Reguleringsgrenser

Det blir ikke gitt tillatelse til regulering av Setervatnet.

For Langvatnet-Eklingdalsvatnet blir det gitt tillatelse til en regulering på 3,5 m, dvs. 2,0 m mer enn dagens regulering. Dette gir en volumøkning på ca. 740 000 m³.

I Laksåvatnet gis det tillatelse til en regulering på 2,5 m. Dette tilsvarer dagens reguleringshøyde.

Dersom vassdraget blir åpnet for oppgang av anadrom laksefisk ved krav om fjerning av fiskesperre skal vannstanden i Laksåvatnet ikke underskride HRV i perioden 01.09. – 15.11. så lenge det er tilgjengelig vann for tapping fra Langvatnet-Eklingdalsvatnet. Dette vil sikre at det blir overløp og mulighet for oppgang av anadrom laksefisk.

Oppsummert gir dette følgende for regulering av magasinene:

Magasin	Reguleringsgrenser		Reguleringshøyde m	Magasinvolum mill. m ³
	Øvre kote	Nedre kote		
Laksåvatnet	12,96	10,46	2,5	0,21
Langvatnet- Eklingdalsvatnet	24,36	20,86	3,5	1,19

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner. Høydene refererer seg til SKs høydesystem (NN 1954).

Vannslipp

Data for vannføring og vannforbruk er hentet fra konsesjonssøknaden og er lagt til grunn for NVEs vedtak. NVE har beregnet 5-persentiler for sommer- og vinterhalvåret. Disse vil danne grunnlag for fastsettelse av minstevannføring.

Middelvannføring	m ³ /min (l/s)	63,3 (1055)
Alminnelig lavvannføring	m ³ /min (l/s)	4,82 (80)
5-persentil hele året	m ³ /min (l/s)	7,3 (122)
Største slukeevne	m ³ /min (l/s)	72 (1200)

Det blir ikke gitt tillatelse til regulering av Setervatnet. Planlagte minstevannføring i Jakopdalsbekken blir derfor ikke drøftet videre.

I Sloelva, elvestrekningen mellom Langvatnet og Laksåvatnet har Måsøval Settefisk AS foreslått å slippe en minstevannføring på 2 m³/min (33,3 l/s).

I Laksåelva som renner fra Laksåvatnet og ut i sjøen er det ikke foreslått slipp av minstevannføring.

NVE har beregnet 5-persentil vannføring i perioden 01.05 – 30.09 til 67 l/s. I perioden 30.09 – 01.05 er 5-persentilen beregnet til 208 l/s. 5 persentil er den vannføringen som underskrides 5 % av tiden, dvs. at i 95 % av tiden vil vannføringen være større enn denne verdien.

NVE mener at foreslåtte minstevannføring i Sloelva er for liten til å sikre levedyktige bestander av elvemusling og fisk. Vi legger en kombinasjon mellom beregnet 5-persentil og alminnelig lavvannføring til grunn for fastsettelse av minstevannføring i Sloelva. I Sloelva skal det slippes en minstevannføring på 100 l/s hele året. Elven er relativt smal og grunn, og NVE mener at 100 l/s vil være tilstrekkelig for å gi en vanndybde og et vanndekket areal som gir levevilkår for fisk og elvemusling. Kravet om minstevannføring fra Langvatnet-Eklingdalsvatnet gjelder fra tillatelsen til økt regulering er tatt i bruk. NVE forventer at selskapet ikke tørlegger strekningen, da dette kan få katastrofale følger for de registrerte elvemuslingene i Sloelva.

Dersom det ikke blir sluppet minstevannføring, vil Laksåelva blir tørrlagt i perioder. Dette er ikke ønskelig verken med tanke på elven som landskapselement eller som leveområde for fisk og bunndyr. Med krav om høy vannstand i Laksåvatnet om høsten som vil gi overløp, mener NVE at det er

Dersom det ikke blir sluppet minste vannføring, vil Laksåelva blir tørrlagt i perioder. Dette er ikke ønskelig verken med tanke på elven som landskapselement eller som leveområde for fisk og bunndyr. Med krav om høy vannstand i Laksåvatnet om høsten som vil gi overløp, mener NVE at det er tilstrekkelig at det slippes en minste vannføring på 50 l/s hele året. Vi mener at minste vannføringene som foreslått, kombinert med manøvreringsrestriksjoner i Laksåvatnet vil bidra til å sikre oppgang av fisk og levedyktige bestander av elvemusling, laks og sjørret. Kravet til minste vannføring for Laksåa vil gjelde fra det tidspunktet elven er restaurert og fiskesperren fjernet. Restaurering av vassdraget vil bli behandlet som egen sak.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minste vannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minste vannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minste vannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltens utforming og plassering.

Dersom tilsiget er mindre enn minste vannføringskravet og magasinet er på laveste tillatte vannstand, skal hele tilsiget slippes forbi. Settefiskanlegget skal i god tid før en slik situasjon oppstår ha iverksatt vannbesparende tiltak.

Vannuttak

Det går to rør med dimensjon 630 mm fra Laksåvatnet ned til settefiskanlegget. NVE har beregnet slukeevnen til 72 m³/min eller 1200 l/s. Det vil si at rørkapasiteten er mye større enn behovet til anlegget.

Planlagt vannforbruk

Måned	Gjennomsnittlig m ³ /min	Gjennomsnittlig (l/s)	Ukentlig maks (m ³ /min)	Ukentlig maks (l/s)
Januar	25	416,7	28	466,7
Februar	16	266,7	29	483,4
Mars	14	233,4	15	250
April	13	216,7	16	266,7
Mai	7	116,7	18	300
Juni	9	150	11	183,4
Juli	23	383,4	33	550
August	23	383,4	37	616,7
September	24	400	27	450
Oktober	21	350	26	433,4
November	20	333,3	21	350
Desember	21	350	22	366,7

Tabellen viser gjennomsnittlig vannuttak. Dette kan variere fra år til år. NVE ser av søknaden at det kan gis rom for noe mer vannuttak enn det søker oppgir som gjennomsnittlig uttak over året. Ut i fra oppgitt hydrologi vil restvannføringen etter vannuttaket som er oppgitt ovenfor, kunne opprettholde høstflommer slik at anadrom fisk i framtiden skal kunne vandre opp vassdraget dersom det blir lagt til rette for at fisk kan passere dammene.

Vannuttaket skal avgrenses til maksimalt 40 m³/min og skal ikke overstige 20 m³/min gjennomsnittlig uttak over året. Dette ligger noe over det som selskapet oppgir som vannbehov til anlegget.

Det skal settes inn en vannmåler i settefiskanlegget som dokumenterer vannforbruket. Dette for at NVE skal kunne kontrollere forbruket i ettertid. Det er selskapets ansvar å påse at anleggets behov for vann er i samsvar med det uttaket som tillatelsen gir rom for.

Tillatelsen til økt vannuttak er basert på økt regulering av Langvatnet Eklingdalsvatnet. Anlegget kan ikke bare ta i bruk den del av tillatelsen som gjelder vannuttak og utelate økt regulering av vatnet og slipp av minstevannføring til Sloelva. Økt vannuttak forutsetter at Langvatnet-Eklingdalsvatnet reguleres opp.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Det er aktuelt å legge føringer for tidspunkt for anleggsarbeid. Dette ut fra hensynet til hekkende rovfugl.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Post 5: Naturforvaltning

Fylkesmannen kan med hjemmel i dette vilkåret pålegge Måsøval Settefisk AS å overvåke vannkvalitet og biologiske mangfold i vassdraget.

Fylkesmannen kan med hjemmel i dette vilkåret pålegge Måsøval Settefisk AS tiltak som skal gi laks og sjørøret oppgangsmuligheter i Laksåa og forbi dammene i Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet.

Fylkesmannen kan med hjemmel i dette vilkåret pålegge Måsøval Settefisk AS tiltak som kan sørge for gode livsbetingelser for planter, fisk og bunndyr i vassdraget. Dette er aktuelt både i Laksåa og i Sloelva hvor det er foretatt fysiske inngrep i forbindelse med etablering av vannuttak til settefiskanlegget.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra Sametinget kommer inn under dette vilkåret. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsendelse av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak. Dette er aktuelt både i Laksåa og i Sloelva som begge har inngrep som følger direkte av vannuttaket til settefiskanlegget. Slike pålegg om tiltak vil bli gitt i eget vedtak dersom NVE konkluderer med at vassdraget skal restaureres. Dette vil vi som nevnt behandle som egen sak

når denne konsesjonen er endelig. Kostnader knyttet til restaurering nedenfor Laksåvatnethar NVE stipulert til i underkant av 400 000 NOK.

Post 9: Rydding av reguleringssonen

Laksåvatnet og Langvatnet-Eklingdalsvatnet skal ryddes for døde trær.

Andre merknader

”Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker” gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Kommunen mener ellers at NVE må vurdere om det kan gjøres tiltak i andre nærliggende vassdrag. Dette ligger utenfor hva vi kan pålegge i en slik sak.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyten ved deler av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket.

Gjennom vilkår i en konsesjon som blant annet inneholder krav om minstevannføring mener NVE at tilstanden i vassdraget vil kunne bli noe forbedret sammenlignet med dagens forhold. Dette er i samsvar med intensjonen i vannforskriften.